PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 229 (1917) Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I. gr. — TRST, petek 28. septembra 1951 — Cena 20 lir

Prispevajte za Kulturni dom

ŠE EN PORAZ

Ameriški zunanji minister Acheson je že pred meseci v neki svoji izjavi o tržaškem vprašanju enostavno pozabil omeniti tristransko izjavo iz leta 1948. Naš list je tedaj to dejstvo še prav posebej poudaril. Zaradi tega tudi danes prav tako posebej poudarjamo, da so Truman, Acheson in vsi ostali državniki iz ZDA, ki so se pogovarjali z De Gasperijem, v teh njegovih washingtonskih dnevih, zopet pozabili omeniti tisto tristransko izjavo, ki naj bi bila podlaga za pogajanja z Jugoslavijo.

Prva posledica tega dejstva je bila, da je moral De Gasperi na ironično pripombo nekega ameriškega novinarja, da pač spričo takšne podlage ni o čem voditi pogajanj, k besedi «podlaga» dodati besedi «izhodiščna točka».

Nadalje se nam zdi potrebno opozoriti na dejstvo, da je ameriški predsednik Truman — kot pravi uradno poročilo — v razgovoru z De Gasperijem glede tržaškega vprašanja dejal samo, da vlada ZDA smatra to vprašanje kot važno. Nadalje v tristranski izjavi glede revizije ni omenjena niti tristranska izjava niti Trst sploh. V svojem govoru o tej izjavi pa je Truman prav tako izpustil i Trst i tristransko izjavo ter omenil le nujnost, da postane Italija član OZN ter odpravo vojaških določb.

V uradnem poročilu o De Gasperijevem pogovoru z Achesonom tudi ni omenjena tristranska izjava, temveč le, da je «politika obeh vlad glede tržaškega vprašanja dobro znana» in da «naj bi rešitev upoštevala zakonite težnje italijanskega naroda. S tem seveda ni rečeno, da te zakonite težnje italijanskega naroda niso enake ničli, če sta pod besedo zakonitost oba državnika imela v mislih resnično zakonitost in ne zakonitosti lakomnega italijanskega imperializma, ki je Italijo vedno na zakonit način dovedel do katastrofe.

Torej to so dejstva. Za iredentiste zelo neugodna dejstva. In kako se obnašajo oni spričo teh dejstev? Ali poudarjajo, ali pa vsaj registrirajo? Ne! Obnašajo se kot noj in zarivajo glavo v pesek ter o teh dejstvih enostavno molčijo. In da bi bila glava v pesku čim globlje zarita, hočejo ta dejstva prikriti s kričanjem o zmagi nad Titovo politiko.

Tako dela n. pr. milanski najuglednejši list «Il Corriere della Sera», ki pravi, da je De Gasperi dosegel uspeh s tem, ker mu je uspelo doseči, da so v Ameriki pristali na to, da se vprašanje Trsta loči od vprašanja revizije mirovne pogodbe. Tržaški «istrski CLN» pa v trenutnem pomanjkanju fantazije ponavlja «tezo» tega lista in pravi, da je ta ločitev obeh vprašanj «brez dvoma pozitiven rezultat».

Seveda gre pri tem za primer človeka, ki bi hotel razrezati jabolko na dva dela, tako da bi prvi del ne bil več jabolko, temveč hruška, drugi del pa naj bi ostal jabolko. No, vsaka tolažba je dobra!

Če pa o teh dejstvih molči italijanski tisk, potem moramo dodati, da je postal toliko bolj glasen ameriški in angleški tisk. Na drugem mestu našega dnevnika poročamo, da je n. pr. «New York Times» zapisal, da De Gasperi ne bo prinesel iz Amerike v Rim Trsta, kajti to je bilo neizogibno, ker se italijanske zahteve po Trstu «v sedanjih okoliščinah ne morejo zadovoljiti», ter bi italijanska javnost morala razumeti. (V Trstu je del italijanske javnosti to dejstvo tako razumel, da je to razumevanje imelo za posledico eksplozijo močne bombe sinoči ob 21.25. uri pred vhodom na sedež ZVU). Londonski «Times» pa je glede teh dejstev o Trstu zapisal, da bi morala Italija upoštevati, da če je mirovna pogodba zastarela, je zastarela tudi tristranska izjava iz leta 1948.

Glede tristranske izjave o reviziji pa se nam zdi potrebno poudariti točki 5 in 6 te izjave, ki se glasita:

«Vsaka od treh vlad s tem izjavlja, da je pripravljena vzeti v ugoden pretres zahteve italijanske vlade po odpravi teh trajnih utesnitev in diskriminacij... ne da bi s tem prejudicirala pravice tretje stranke. Vsaka treh vlad s tem potrjuje svojo odločenost, da bo vse storila, da zagotovi Italiji članstvo med Združenimi narodi».

Kakor vidimo je razlika med izrazi *«vzeti v ugoden pretres»* (ko izjava govori očitno o odpravi vojaških določb) in izrazi *«potrjuje svojo odločenost, da bo vse storila»* (ko izjava govori o članstvu Italije v OZN) precejšnja. Ta razlika pa je hkrati merilo vseh bodočih realizacij te izjave. Možnost teh realizacij pa ni brez zveze s tistim, kar je glede jugoslovanskega stališča revizije mirovne pogodbe z Italijo izrazil zunanji minister FLRJ Edvard Kardelj, ki je dejal, da bi jugoslovanska vlada pristala na revizijo le tedaj, če bi bilo *«uresničeno tisto vzdušje medsebojnega miroljubnega zaupanja, brez katerega si ne moremo niti misliti, da bi utegnila biti revizija mirovne pogodbe z Italijo v Jugoslaviji pozitivno sprejeta»*. Prav gotovo je tudi, da je to tisti vidik posebnih interesov Jugoslavije do Italije, s katerega bo tristransko izjavo o reviziji proučevala jugoslovanska vlada — kot pravi njeno poročilo o sprejemu te izjave.

Iz vsega tega pa lahko zaključimo, da je De Gasperijeva vlada doživela prvi večji poraz v svoji politiki izsiljevanja okrog tržaškega vprašanja, da je doživela poraz tista hrupna in histerična protijugoslovanska kampanja, ki se je razvila okrog Trsta. In prav ta poraz bi moral italijansko vlado in vse italijanske politike ponovno prepričati, da danes nimajo več opravka s tisto staro Jugoslavijo Pašiča in Trumbiča, s katero jim je takšna politika uspela. Italija mora razumeti novi čas in novi duh ter s staro prakso izsiljevanja in mešetarjenja prenehati.

Tudi mi poudarjamo važnost tržaškega vprašanja in s tem važnost njegove rešitve. Tudi mi smo za to, da se obe sosedni državi sporazumeta, ne samo glede tržaškega, temveč glede vseh vprašanj. Toda ponovno pribijamo, da rezultat tega sporazuma v nobenem primeru ne more biti takšen, da bi kateri koli del Tržaškega ozemlja s tem sporazumom prišel ponovno pod Italijo. Za to govorijo vsi politični, ekonomski, nacionalni in drugi razlogi, ki dokazujejo, da mora Trst služiti svojemu zaledju. Predvsem pa je zato proti Italiji vse tržaško prebivalstvo, ki noče nikdar več pod Italijo. Kajti ono ne tišči glave v pesek, temveč zahteva, da se zločinci, ki že šest let nekaznovano streljajo na mirne meščane (Milke Vrabec), koljejo ljudi po ulicah (Hlača, Planinšek) in mečejo bombe končno odstranijo iz našega mesta.

Svetovni tisk opozarja Italijo da zahtevam po Trstu ni mogoče ugoditi

Tako piše „New York Times” in dodaja, da bi „italijansko javno mnenje to moralo razumeti” „Če je italijanska mirovna pogodba zastarela, je prav tako zastarela tudi tristranska izjava”, pravi londonski „Times” - Ugibanja o praktičnih rezultatih De Gasperijevega obiska v Ameriki

NEW YORK, 27. — Z De Gasperijevi odhodom iz Washingtona v New York se je končal njegov uradni obisk v ZDA. Njegov današnji program v New Yorku je bil že privatnega značaja: čaj pri Eleanori Roosewelt, častni doktorat katoliške univerze v Fordhamu in drugo.

Politični krogi, predvsem pa tisk že dajejo preglede De Gasperijevega bivanja in ocenjujejo njegove rezultate. Tisk komentira predvsem včerajšnjo trojno izjavo o mirovni pogodbi z Italijo. Številni listi objavljajo komentar agencije Associated Press, ki pravi, da so Trumanove izjave o ameriški pomoči Italiji in pa trojna izjava «dve dejanji, katerih namen je okrepiti De Gasperijev položaj».

V listu «Washington Post» pravi Walter Kuhn, da so ameriški predstavniki jasno povedali Italijanom, da ni mogoče upati, da bi bil odpravljen uvod v mirovno pogodbo, ki govori o fašističnem napadu, in da prav tako ne bo mogoče odpraviti člena 17 pogodbe, ki izrecno prepoveduje obnovo fašističnih organizacij na italijanskem ozemlju. Isti člankar pravi, da poročilo Bele hiše, ki ne omenja tržaškega vprašanja, s tem praktično priznava, da tega vprašanja ni mogoče rešiti brez sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Sploh je tržaško vprašanje, o katerem je bilo sicer zelo malo govora in ki ga uradna poročila takorekoč ne omenjajo, predmet precejšnje pozornosti tiska, ki v glavnem opozarja Italijo, naj si ne dela utvar. Tako piše gospa Mac Cormick v «New York Times», da je **«težava v tem da Italijani pripisujejo Amerik i pretirano sposobnost, da lahko stori vse, kar oni želijo»**, in nadaljuje: «Z notranjega italijanskega stališča bi bil morda najvažnejši rezultat, ki bi ga De Gasperi lahko prinesel v domovino, rešitev tržaškega vprašanja. Toda ni nobenega mirnega načina za rešitev tega vprašanja, razen sporazuma med obema zainteresiranima strankama. **Ameriški odnošaji z Italijo in Jugoslavijo so takšni, da ZDA ne morejo storiti drugega kot priporočiti dvostranska pogajanja».**

«New York Times» posveča temu poseben članek, ki se sliši kot svarilo Italiji. List piše: **«De Gasperi ne bo prinesel domov Trsta. To mu bo gotovo povzročalo neprijetnosti. Vendar je neizbežno, da je tako. V današnjih prilikah zahtevam po Trstu ni mogoče ugoditi. Italijansko javno mnenje bi to moralo razumeti».** List končno tolaži Italijane, da za tak položaj De Gasperi ni kriv in da noben drug politik in nobena druga stranka ne bi mogla doseči kaj več.

Resne besede o Trstu objavlja tudi londonski «Times», ki omenja, da bi bila jugoslovanska vlada pripravljena rešiti to vprašanje z neposrednimi pogajanji, vendar se italijanska vlada upira in se sklicuje na to, da je tristranska izjava predlagala povratek vsega STO pod Italijo. **«Italija bi se morala zavedati, da če je mirovna pogodba zastarela, velja isto tudi za tristransko izjavo»,** pravi «Times» in predlaga končno «pravično razdelitev» Tržaškega ozemlja.

Francoski list «Le Monde» pa pravi glede Trsta, da sta mogoči dve rešitvi: 1. Francija, Velika Britanija in ZDA bi predlagale konkretno posredovanje med Italijo in Jugoslavijo; in 2. neposredna pogajanja med obema deželama, da se enkrat za vselej reši to kočljivo vprašanje.

«Le Monde» razpravlja tudi o reviziji italijanske mirovne pogodbe po proceduri, ki jo predlaga trojna izjava. List meni, da se bo italijanska vlada glede nekaterih vprašanj z lahkoto domenila z zahodnimi državami, **«z deželami pa, ki bodo manj ugodno sprejele njene zahteve, se bo morala pač pogajati».** List dodaja, da upa, da bo v Italiji prevladal realizem v zvezi z izdelovanjem tega novega statusa Italije.

Tudi ostali listi se pečajo s tem vprašanjem, in pa z obljubo, da bo storjeno vse za sprejem Italije v OZN. Pri tem poudarjajo, da je praktična možnost zelo majhna, ker lahko sovjetski veto blokira, kot že štirikrat, sprejem Italije. Med številnimi hipotezami, kako bi bilo mogoče obiti to oviro (med njimi so tudi take, ki bi dale Italiji samo pravico do glasovanja v svetu OZN za skrbniško upravo) omenjajo tudi možnost priziva na mednarodno sodišče.

Pariški list «Combat» piše, da bodo «italijanski komentatorji verjetno izrazili nezadovoljstva» in nadaljuje, se zdi, da v nekaterih bistvenih vprašanjih, predvsem glede italijanske trgovinske bilance in pa glede izseljevanja odvišne delovne sile, ni bil dosežen noben definitivni rezultat.

V Atenah je grški zunanji minister Politis izjavil, da «mu je bilo zagotovljeno, da se revizija mirovne pogodbe ne tiče gospodarskega dela pogodbe in to ne zadeva italijanskih obveznosti do Grčije», to je reparacij.

Delegacija koroških Slovencev pri predsedniku Koernerju

CELOVEC, 27. — Med svojim obiskom na Koroškem je predsednik Avstrijske republike dr. Koerner včeraj sprejel delegacijo koroških Slovencev, ki sta jo vodila dr. Franc Petek in Joško Tišler.

Člani delegacije so dr. Koernerju razložili zahteve za enakopravnost Slovencev na Koroškem.

Določena višina ameriške pomoči tujini

WASHINGTON, 27. — Mešana komisija ameriškega senata in zbornice se je danes sporazumela o višini ameriške pomoči tujini za finančno leto 1951-52. Po sklepu komisije bo pomoč znašala 7.483.000.000 dolarjev; bo torej približno za milijardo dolarjev nižja, kot je predlagal Truman, vendar pa za malenkost višja kot po sklepih kongresa.

Komisija je tudi sklenila popolno reorganizacijo razdeljevanja te pomoči. Ravnatelja nove uprave, ki bo razdeljevala pomoč, bo imenoval predsednik Truman, ki mu bo ravnatelj tudi osebno odgovoren. Kot v preteklosti bo tudi poslej kongres določal vsote, ki jih bo imela organizacija za razdeljevanje pomoči tujini na razpolago.

Sklepi komisije bodo izvršni, ko jih bosta odobrila senat in zbornica na ločenih sejah.

LONDON, 27. — Angleški kralj je danes določil regentski svet petih članov kraljevske družine, ki bo za čas njegove bolezni opravljal državne posle, ki jih ustava pušča kralju.

Prva zaslišanja na razpravi zaradi dogodkov pri Porčinju

Skoraj ves italijanski tisk zelo bučno izkorišča to sodno razpravo za propagiranje sovraštva proti Jugoslaviji

LUCCA, 27. — Dopoldne so bili na razpravi proti 33 furlanskim garibaldincem zaradi dogodkov pri Porčinju (Porcus) v Slovenski Benečiji zaslišani prvi obtoženci. Prvi je bil zaslišan Livio Bastiani s partizanskim imenom «Binco», ki je bil baje komisar garibaldinskega bataljona «Amor» in ki naj bi bil — kot ga dolži obtožnica — izročil ukaz za odhod skupini sto garibaldincev k pastirskim kočem pri Porčinju, kjer so se držali ozopovci. Bastiani je izjavil, da ni bil navzoč pri akciji niti pri sestanku, kjer je bil odhod sklenjen.

Nato je bil zaslišan partizan Remigio Russiani, ki je pripadal garibaldinski formaciji GAP, izjavil je, da je bil obveščen, naj pride v Rutars, kjer je našel še druge partizane in sicer Alfreda Zuppel, ki ga je dodelil bataljonu «Ardito». Od tu so odšli proti Porčinju. Dejal je, da niso bili oboroženi, pred kočo pa je videl skupino garibaldincev, nato se je začelo streljanje in splošno bežanje in ni mogel točno videti, kaj se je zgodilo, kajti on je pobegnil, ker je bil brez orožja.

Popoldne so bili zaslišani še partizani Tarcisio Veniga, Carlo Maurencig in Eddo Zuppel. Tudi oni so slišali streljanje in nato pobegnili, sam Zuppel pa je zvedel za dogodek točno šele leta 1949 na zaslišanju s strani vojaškega preiskovalnega sodnika.

Razprava se nadaljuje jutri ob 9. uri.

Skoro ves italijanski tisk zelo bučno izkorišča to sodno razpravo za poostritev protijugoslovanske kampanje in s tem za propagiranje sovraštva proti Jugoslaviji. Sodišče seveda ne bi smelo temu nasedati, ampak postaviti stvari na svoje mesto in se zavedati, da je njegova dolžnost soditi fašističnim in nacističnim vojnim zločincem ter njihovim sodelavcem ne pa garibaldinskim partizanom, ki so se borili za osvoboditev Evrope izpod nacističnega jarma.

M. L.

Odškodnina družinam žrtev železniške nesreče

DUNAJ, 27. — Danes so v posebnem vagonu odpeljali s pokopališča v Muerzzuschlagu trupla 20 italijanskih potnikov, ki so zgubili življenje pri včerajšnji železniški nesreči v Langenwangu. Trupla bodo prispela jutri okrog poldne v Benetke z brzim vlakom Dunaj-Rim.

Ravnateljstvo bolnišnice v Muerzzuschlagu je medtem javilo, da se je stanje ranjencev izboljšalo.

Ravnateljstvo avstrijskih železnic pa je javilo, da namerava plačati odškodnino in pokojnino sorodnikom žrtev.

Železniški promet je bil vzpostavljen po 36-urni prekinitvi. Policija nadaljuje preiskavo. Ves avstrijski tisk, razen glasila sovjetske vojske v nemškem jeziku, je objavil z velikim poudarkom hudo nesrečo in izrazil žalost avstrijskega ljudstva zaradi nesreče.

LONDON, 27. — Britanski minister za kolonije Griffiths je poslal pismo guvernerju Jamajke, s katerim ga obvešča, da sprejema resolucijo zakonodajnih organov otoka glede ustanovitve federacije britanskih Antilskih otokov in sklicanje konference v Londonu v ta namen. Minister predlaga, naj se ta konferenca skliče v začetku prihodnjega leta.

TRISTRANSKA IZJAVA O REVIZIJI IZROČENA VLADI FLRJ

VLADA FLRJ BO PROUČILA TRISTRANSKO IZJAVO Z VIDIKA SVOJIH POSEBNIH INTERESOV DO ITALIJE

Protestna nota vlade FLRJ Romuniji zaradi 50 incidentov - Danes se sestane Ljudska skupščina - Maček pravi, da ustaški rabelj Artukovič ni vojni zločinec

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 27. — **Ministrstvo za zunanje zadeve vlade FLRJ je danes zjutraj sporočilo, da je vlada FLRJ prejela tristransko izjavo vlad ZDA, Anglije in Francije glede revizjei mrovne pogodbe z Italijo. V poročilu je rečeno, da bo vlada FLRJ proučila tristransko izjavo z vidika specifičnih jugoslovanskih interesov glede Italije.**

Ministrstvo za zunanje zadeve vlade FLRJ je danes izročilo protestno noto romunski ambasadi v Beogradu, v kateri se protestira zaradi več kot 50 napadalnih in izzivalnih provokacij, ki so jih izvršile romunske vojaške kopnene in letalske sile od 16. julija do 9. septembra t. l. Romunski obmejni organi so obdolženi, da so v tem času skoro vsak dan streljali iz pušk in avtomatičnega orožja na jugoslovanske graničarje in na kmete, ki so delali na polju v bližini meje. Nota obtožuje romunske letalske sile, da so trikrat preletele jugoslovansko ozemlje.

Ministrstvo za zunanje zadeve poudarja v svoji noti, da je jugoslovanska vlada do sedaj že večkrat protestirala zaradi omenjenih incidentov, toda da romunska vlada niti enkrat ni dala zadovoljivega odgovora, temveč da so se ravno nasprotno incidenti nadaljevali.

Ljudska skupščina FLRJ se bo jutri sestala. Zakonodajni odbori ljudske skupščine, ki so danes končali delo, so pripravili za to zasedanje poleg drugih zakonskih predlogov tudi predlog zakona o izvršitvi kazni, o spremembah in dopolnitvah zakona o prekrških, zakona o pooblastitvi vlade za uvajanje novega plačilnega sistema in drugih gospodarskih ukrepov v cilju pripravljanja novega planskega in finančnega sistema ter zakona o izmenjavi osnovnega zakona o porokah.

Zagrebški «Narodni list» poroča v zvezi z izpustitvijo na svobodo vojnega zločinca in Pavelićevega notranjega ministra Artukoviča proti kavciji 50.000 dolarjev, da je bil ta ukrep rezultat raznih propagandnih potegavščin in klevet s strani ustašev in drugih reakcionarnih begunskih razbojnikov iz Jugoslavije, ki so izvršili politični pritisk na sodnika. Na sodno razpravo je prišla skupina 100 oseb, beguncev iz Jugoslavije, ki so kričale, da zahtevajo izpustitev Artukoviča. Artukovićevi advokati so pobijali vrednost mednarodne konvencije, na podlagi katere bi bil moral biti Artukovič izročen in vztrajali na lažnivi trditvi, da Artukovič ni vojni zločinec, temveč «pošten antikomunist».

Sodnik ameriškega sodišča druge stopnje Pearson Hall je podlegel sugestijam Artukovićevih advokatov in kričanju kričačev, ki so jih ustaši pripeljali na razpravo ter odredil, da se Artukovič izpusti iz zapora proti kavciji. Svoj sklep je sodnik Hall obrazložil: 1. da je govoril z Artukovičem in da je «dobil vtis, da gre za poštenega človeka» in da potemtakem «ni nevarnosti, da bo pobegnil: 2 da ima Artukovič «družino, katere finančna usoda je z njim povezana»; 3. «da ni dokazano», da se konvencija o izročitvi zločincev iz leta 1901 lahko izvaja.

Na razpravi 20. septembra, na kateri je bil izrečen ta odlok, je advokat, ki zastopa interese Jugoslavije opozoril sodnika Halla na očitno nevarnost da bo Artukovič, če bo izpuščen iz zapora, pobegnil. Toda sodnik je šel mimo tega protesta.

Ameriška židovska organizacija je protestirala, da je takšen zločinec, kakršen je Artukovič, še vedno v ZDA.

Prav posebej pa je udarilo v oči, da se je za ustaškega rablja Artukoviča zavzel tudi bivši šef Hrvatske seljačke stranke dr. Vladko Maček. On je izjavil, da Artukovič ni vojni zločinec! «Biti član kvizlinške vlade ni zločin, temveč neumnost» — je izjavil Maček. S tem je ta protiljudski in izdajalski politik stare Jugoslavije javno dokazal svojo solidarnost z ustaškimi zločinci. R. R.

Objavljena vsebina francoske note SZ

PARIZ, 27. — Kakor že včeraj javljeno, je francoski zunanji minister Schuman izročil sovjetskemu poslaniku odgovor francoske vlade na sovjetsko noto, v kateri moskovska vlada protestira proti francoski podpori nemške oborožitve in izjavlja, da je to v nasprotju s francosko-sovjetsko pogodbo o vzajemni pomoči iz leta 1944.

Francoski odgovor poudarja, da je glavni namen francoske vlade, ki sodeluje pri utanavljanju evropske obrambne skupnosti, ustanoviti izključno obrambno silo, ki naj prepreči vsak poizkus napada in ki se ne bi mogla uporabiti že po svojem sestavu in naravi v druge namene. Evropski obrambni sistem bo imel za rezultat, da prepreči obnovo nemške avtonomne vojaške sile, ki bi lahko navajala na napadalno politiko.

Dalje pravi nota, da je francoska vlada odločena upreti se slehemi uporabi Nemčije kot oporišča za napad. V teh pogojih se nikakor ne more strinjati, da bi bila njena politika v nasprotju s francosko-sovjetsko pogodbo iz leta 1944, ki ima namen preprečiti vsak nov nemški napad.

Zavračajoč sovjetske trditve, da je Schumanov načrt organizem, ki mu je namen obnoviti nemško vojno industrijo, pravi francoska nota, da pomeni sovjetsko tolmačenje popolno potvorbo namenov, ki si jih načrt zadaja.

Na koncu pravi nota, da bodo dejstva pokazala sovjetski vladi, da imajo sedanji napori samo namen ohraniti mir na evropski celini.

Razgovor Pleven - Prica

PARIZ, 27. — Predsednik francoske vlade Rene Pleven je sprejel danes jugoslovanskega veleposlanika Srdjana Prica. Kot poroča Tanjug, sta imela oba državnika daljši razgovor, katerega vsebina pa ni znana.

V RIMU POGREŠAJO OMEMBO TRISTRANSKE IZJAVE O TRSTU

Vladni tisk dokazuje, da je De Gasperi dosegel vse, kar je mogel in da se je „dobro boril” - Ostri napadi opozicije, ker se De Gasperi ne vrača domov s Trstom v žepu

(Od našega dopisnika)

RIM, 27. — Kje je ostala tristranska izjava? To vprašanje prevladuje danes v rimskih krogih, celo v tistih, ki že poprej tej izjavi niso dajali večjega pomena, kot ga je v resnici imela, t. j. pomena volilnega manevra. Dejstvo, da De Gasperi v Washingtonu ni dosegel niti tega, da bi mu v kakršni koli obliki, pa čeprav z omejitvami, ponovili tristransko izjavo, in da je on sam moral izjaviti, da je ta izjava samo «izhodišče» za pogajanja, je marsikoga neprijetno presenetilo. Res, da Trst ni danes še daleč najresnejši ali najtežji italijanski problem, niti ni bil tisto glavno, kar bi De Gasperi v Washingtonu moral doseči. Vendar je v zvezi z njim bilo ustvarjeno toliko hrupa, da se danes pojavlja zaskrbljenost, obenem pa spoznanje, da je tisti hrup bil ne le nepotreben, temveč vladni politiki celo škodljiv.

To je razvidno tudi iz današnjega opozicijskega tiska, bodisi kominformovskega, bodisi desničarskega. «De Gasperi se vrača s praznimi rokami» pravi «Avanti». «Unità» pa «Popoln neuspeh De Gasperija». «Avanti» poleg tega še posebej poudarja, da prav glede Trsta De Gasperi ni nič dosegel. «Il Popolo di Roma», desno usmerjen, pa pravi, da so «trije veliki dokazali, da ne razumejo italijanskih teženj». List pravi, da so vse lepe besede v trojni izjavi k reviziji pogodbe samo «trenutna retorika» in se pritožuje, da so v San Franciscu Japonski, ugodili, v Washingtonu so pa Italijo praktično zavrnili.

Vladni tisk v svojih komentarjih je zelo previden in skoraj, bi rekli, reven na idejah. V glavnem poskuša dokazovati, da De Gasperijev obisk ni bil povsem neuspešen. Sicer pa poudarjajo listi v glavnem trojno izjavo, posebno besede o enakopravnosti Italije in podobno in pravijo, da ne gre samo za obljubo, temveč da je ta izjava že sprožila proceduro za revizijo. Navdušenja pa ne kaže nihče.

O tržaškem vprašanju pravi «Corriere della Sera», da je bila glavna De Gasperijeva naloga, da «prepreči plazove» in trdi, da je uspeh italijanskega ministrskega predsednika v tem, da se položaj Italije glede tržaškega vprašanja ni poslabšal.

Torinska «Gazzetta del Popolo» pa priznava De Gasperiju, da se je «boril z vero in neutrudno energijo» in poudarja, da je dosegel «oseben uspeh». To je končno tisto, kar so trezni politični krogi menili že pred De Gasperijevim odhodom: če bo kaj dosegel, bo samo s tem, da bo izpostavil lastno osebo in poskušal s tem čimveč doseči od Amerikancev, ki jim je očitno mnogo od tega, da bi De Gasperi ostal predsednik vlade. «Corriere del Popolo» iz Genove pa pravi, da je sicer «še prezgodaj, da bi mogli oceniti dosežene pozitivne rezultate», da pa je «treba takoj priznati, da se je De Gasperi zavzel do kraja in se dobro boril».

Po splošnem tonu pisanja vladnega tiska bi človek sodil, da gre za to, da se predvsem dokaže, da se je De Gasperi potrudil, da ga torej ne zadene nobena krivda, če ni bilo vse, kot bi moralo biti. Gre torej za poskus obrambe, za indirektno priznanje — če ne tega, da je De Gasperi dosegel manj kot je bilo pričakovati, pa vsekakor tega, da so njegovemu obisku s precejšnjo mero nepreviđnosti pripisovali nekakšno čudežno moč, da je propaganda iz njega naredila nekako univerzalno zdravilo za vse tegobe, ki tarejo Italijo.

Neugodni vtis se bo verjetno še povečal, ko bodo znani razni komentarji tujega tiska, ki so na splošno, kolikor je mogoče danes v Rimu pregledati, mnogo manj zaviti kot italijanski in precej odkrito povedo, kaj je na stvari.

Sicer pa v Rimu pričakujejo konkretnih rezultatov De Gasperijevega obiska, predvsem sporočilo o višini letošnje ameriške podpore. Pravijo, da je to končno alfa in omega italijanskih potreb. Prav tako pričakujejo razvoj dogodkov glede pobude za revizijo pogodbe in na splošno ne kažejo preveč optimizma glede konkretnih posledic te revizije. Kar se tiče vojaških določil, poudarjajo, da je odprava omejitev oboroževanja brez znatno povečane ameriške podpore brezpredmetna, ker je Italija z lastnimi silami ne more izkoristiti. Glede gospodarskih bremen, v prvi vrsti glede reparacij pa opozarjajo na to, da je besedilo trojne izjave glede pogajanj z državami podpisnicami precej jasno. Posamezni reparacijski dolgovi se tičejo samo Italije in držav, ki jim Italija reparacije dolguje; od dobre volje teh držav (ki je pa niti optimisti ne pričakujejo) je odvisno, ali reparacije treba plačati ali ne. Edino, kar daje nekaj upanja, je ameriška obljuba glede naročil pri italijanski industriji.

Politično življenje v prestolnici pa je medtem precej mrtvo in se bo verjetno prebudilo šele po De Gasperijevem povratku.

Sicer pa je sedanje parlamentarno zatišje po splošnem mnenju političnih krogov le začasno. Na splošno pričakujejo veliko ofenzivo opozicije proti vladi po De Gasperijevem povratku iz Amerike. Po vseh dosedanjih znakih bo ta ofenziva združila v napadu na vlado kominformiste in skrajno desnico, ki bodo oboji očitali ministrskemu predsedniku, da ni v Washingtonu pravzaprav nič dosegel. Zlasti pričakujejo, da se bo geslo «Trst» spet pojavilo tako z desne kot s kominformovske «levice» v novi tekmi «patriotizma».

Če je o tem bilo mogoče ugibati že danes zjutraj po pisanju kominformovskih listov, je večer prinesel konkretno potrdilo: glavno vodstvo Nennijeve PSI je objavilo izjavo, v kateri pravi, da so «tri velesile zavrgle tristransko izjavo o Trstu» in da se washingtonska trojna izjava «med mnogimi besedami in splošnimi izjavami solidarnosti izogiba odgovoru na glavne vladne zahteve: finančna pomoč in izseljevanje». Parlamentarna skupina PSI pa je sklenila, da bo začela parlamentarno debato o rezultatih De Gasperijevega obiska, če vlada, kot bi bila njena dolžnost — pravi poročilo — ne bo sama dala pobude za to debato.

Medtem so bile objavljene nove tabele za prevrednotenje plač državnih uslužbencev.

Z izmenjavo not, ki je bila izvršena danes v Tokiu, je bilo proglašeno prenehanje vojnega stanja med Italijo in Japonsko ki je formalno še obstajalo. Prenehanje bo začelo veljati obenem z japonsko mirovno pogodbo, ki so jo podpisali v San Franciscu. Naznanili so tudi začasno obnovitev diplomatskih stikov.

A. P.

Bradley odpotoval na Korejo in Japonsko

Uradno poročilo pravi, da bo z generalom Ridgwayem proučil vsestranski položaj - Ridgway predlaga nadaljevanje pogajanj za ustavitev sovražnosti v vasi Songyonni

WASHINGTON, 27. — Poveljnik ameriškega glavnega stana general Omar Bradley je nocoj z letalom odpotoval na Korejo in Japonsko, «zato da prouči skupno z generalom Ridgwayem vsestranski položaj», kakor javlja tozadevno poročilo. Spremlja ga svetovalec državnega departmana Charles Bohlen.

Departman za obrambo javlja, da spada Bradleyevo potovanje v okvir periodičnih obiskov, ki jih člani glavnega stana izvršujejo na kraju vojaških operacij. Bradley potuje prvikrat na Korejo po začetku sovražnosti. Na Daljnem vzhodu je bil skupno z Louisom Johnsonom, ki je bil takrat minister za obrambo, malo pred začetkom vojne na Koreji.

Medtem se je danes med kitajsko-korejskim in zavezniškim poveljstvom nadaljevala izmenjava poslanic. Prvo poslanico je danes zjutraj poslal zavezniški častnik polk. Kinney. V poslanici odgovarja na nasprotnikov predlog za nov sestanek, da je pripravljen sestati se danes in pripominja, da želi admiral Joy, naj bi se obe delegaciji sestali, takoj ko se bodo sporazumeli o pogojih za sestanek. Medtem pa je general Ridgway poslal nasprotnemu vojaškemu poveljstvu predlog, naj bi nadaljevali pogajanja o premirju, ki so jih 23. avgusta prekinili na drugem mestu, in sicer v vasi Songyonni, ki leži med obema bojnima črtama nekoliko kilometrov južno od Kesonga. Ridgway utemeljuje svoj predlog s tem, da so nasprotni zvezni častniki izjavili, da niso pooblaščeni razpravljati o nadaljevanju pogajanj v Kesongu. Vrhovni poveljnik oboroženih sil ZN predlaga, naj bi se takoj sporazumeli, da zavarujejo nevtralnost novega mesta pogajanj in nemudoma začnejo razpravljati o razoroženem pasu med obema vojskama.

Zvezni častniki, ki so danes zjutraj odšli v Kesong, so se vrnili, ne da bi se sestali z nasprotnimi zveznimi častniki, ker je medtem prišla omenjena poslanica generala Ridgwaya.

AMERIŠKI POZIV IRANSKI VLADI naj ne izžene britanskih strokovnjakov

Trumanov odgovor na Attleejevo poslanico - Britanska vlada ni še nič sklenila Britanski poslanik pri šahu - Nova nesklepčna seja iranske poslanske zbornice

LONDON, 27. — Ameriški državni department javlja, da je ameriška vlada pozvala perzijsko vlado, naj razveljavi ukaz o izgonu britanskih uradnikov iz Abadana.

Dalje javlja državni department, da so ZDA sporočile tako Perziji kakor Veliki Britaniji, da so pripravljene nuditi svojo pomoč, da obe državi najdeta rešitev iz sedanje krize.

Predsednik Truman je obrazložil ameriško stališče v osebnem pismu britanskemu predsedniku, ki je bilo izročeno danes zjutraj v Londonu po britanskem poslaništvu. To pismo odgovarja na včerajšnje Attleejevo sporočilo Trumanu.

Perzijski vladi pa je ameriško stališče sporočil ameriški poslanik v Teheranu Henderson, ki se je danes sestal z Mossadeghom.

Izjava ameriškega zunanjega ministrstva se glasi:

«Po poročilih, da namerava perzijska vlada vzeti dovoljenje za bivanje britanskim uradnikom, ki so še v Abadanu, je postal položaj v Iranu še bolj napet. Zunanje ministrstvo je globoko zaskrbljeno nad tem razvojem. Vendar pošteno upa, da perzijska vlada ne bo izvedla načrta, o katerem poročajo, in iskreno misli, da bo rešitev petrolejskega spora postala še veliko težja, če bi ta načrt res izvedla. V tem trenutku je najvažnejše to, da ostane zadeva odprta.

Britanska vlada nas je tudi obvestila, da je zaskrbljena zaradi položaja in veleposlanik Franks je v sredo razpravljal o zadevi z zunanjim ministrom. Ministrski predsednik Attlee je poslal našemu predsedniku poslanico, na katero je predsednik Truman odgovoril. Zunanje ministrstvo ni poklicano, da poroča o podrobni vsebini teh poslanic. Združene države so obe strani stalno pozivale k zmernosti in k temu, da se izogibljejo ukrepov, ki bi mogli preprečiti prijateljski dogovor.

Združene države so poudarile obema vladama, iranski in britanski, da so pripravljene dati slehemo pomoč, ki bi mogla privesti do rešitve tega težkega vprašanja».

Na današnji tiskovni konferenci je Truman na vprašanje nekega novinarja izjavil, da še vedno upa, da bo mogoče priti do mirne rešitve angleško-iranskega spora. Pripomnil je na splošno, da upa, da se bo na svet vrnil mir.

Odklonil je vsako pojasnilo o vsebini izmenjanih pisem z Attleejem o perzijskem vprašanju ter je dodal, da ni nobenega načrta, da bi ponovno poslali Harrimana v Teheran.

Britanska vlada je danes zjutraj na posebni seji pregledala položaj, vendar pa ni sprejela nobenega sklepa. Svetovalec britanskega veleposlaništva v Teheranu Middleton, ki je bil poklican na posvetovanje, je prišel danes popoldne z letalom v London in se ni mogel udeležiti seje. Ob prihodu je na letališču izjavil, da je Mossadegh fizično onemogočil Britancem bivanje v Abadanu, ker jim odreka stanovanje in drugo potrebno. Uradno poročilo pravi, da vlada ni sprejela nobenega sklepa v zvezi z ukrepi teheranske vlade in da pričakuje dodatna pojasnila britanskega poslanika v Teheranu, ki se je danes razgovarjal s šahom.

Popoldne je predsednik Attlee sprejel Churchilla iz Edena in ju obvestil o položaju. Navzoča sta bila tudi Gaitskell in Morrison. Londonski list «Daily Mirror» piše, da ima britanska vlada baje namen: 1. znova posvariti iransko vlado; 2. doseči od ZDA, naj odločno posredujejo pri Mossadeghu; 3. sporazumeti se s konservativci in liberalci za odločno politiko proti Iranu.

Medtem javljajo iz Abadana, da je danes oddelek perzijskih vojakov zastražil glavni vhod velike čistilnice in zabranil Angležem vhod. V ravnateljstvu petrolejske družbe v Londonu izjavljajo, da odhod 30 britanskih strokovnjakov iz Abadana, ki so odpotovali včeraj, nima nič opraviti s sklepi, ki jih bo britanska vlada podvzela v zvezi z Mossadeghovim ultimatom.

Predstavnik družbe je izjavil, da je bil odhod teh 30 strokovnjakov že predviden. Dejal je tudi, da je sedaj približno 320 britanskih strokovnjakov v Abadanu in da bo družba v pričakovanju sklepov angleške vlade podvzela potrebne ukrepe za morebitno izpraznitev.

Mossadegh pa ni mogel niti danes predložiti poslanski zbornici svojega poročila o izgonu britanskih strokovnjakov in postaviti vprašanje zaupnice, ker ni bilo navzoče zakonito število poslancev. Ker ni mogel govoriti v parlamentu, je Mossadegh govoril pred parlamentom približno tisoč osebam, ki so se tam zbrale.

Od 104 v Teheranu navzočih poslancev je prišlo v parlament samo 65, medtem ko je zakonito število 70. Opozicijski poslanci, ki so tudi bili v poslopju, niso hoteli priti na sejo, tako da je moral Mossadegh zahtevati odložitev seje. Med Mossadegovim govorom na trgu pred parlamentom je prišlo do živahnega prerekanja med predstavniki vlade in opozicije. Prihodnja seja parlamenta je sklicana za nedeljo.

Danes zjutraj pa je šah sprejel poveljnika perzijskega glavnega stana in glavnega policijskega ravnatelja. Izjavljajo, da so se razgovarjali o varnostnih ukrepih na petrolejskih področjih v primeru izkrcanja tujih čet.

ATENE, 37. — Kralj Pavel je danes sklical na sestanek voditelje treh večjih grških strank Papagosa, Plastirasa in Venizelosa, da bi jih prepričal, naj sestavijo skupno koalicijsko vlado, ni pa uspel. Venizelos je po sestanku na kratko izjavil: «Negativen rezultat».

WASHINGTON, 27. — Ameriški senat je danes odobril načrt zakona, ki povišuje povprečno za 11 odstotkov dohodninski davek. Prav tako je ukinil ukrep, ki oprošča predsednika ZDA od plačevanja dohodninskega davka na njegovo civilno listo, podpredsednika in člane kongresa pa na odškodnino, ki jim pritiče za izdatke pri izvrševanju njihovih funkcij.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Petek 28. septembra
Venceslav, Vidica
Sonce vzide ob 5.58, zatone ob 17.53. Dolžina dneva 11.55. Luna vzide ob 2.49, zatone ob 16.49.
Jutri sobota 29. septembra
Mihael, Stojan

Bomba na sedež ZVU

Odgovor iredentistov na dejansko odpoved tristranske izjave?

Bombni napad, ki k sreči ni zahteval človeških žrtev, je bil včeraj zvečer okoli 21.25 izvršen pred Ljudskim domom, kjer so razne pisarne anglo-ameriške vojaške uprave, na drugi strani pa koncertna dvorana.

Kako je prišlo do kriminalnega dejanja, ni znano. Naš kronist, ki se je takoj po obvestilu odpravil na mesto, je lahko na lastne oči videl razdejanje. Morda bi se zvedelo še več, da ni neki angleški civilist osorno naročil insp. policije Stefaniju, naj odpravi novinarje. Vsekakor slabo dejanje nasproti ljudem, ki morajo izvršiti svojo dolžnost in točno poročati.

Eksplozija je nastala, tako je namreč izjavila neka ženska, ki je verjetno zaposlena v stavbi, okoli 21.25. Sledilo je žvenketanje razbitih šip, ki so v premeru 50 m naravnost zasule tlak. Bombo, ki je morala biti precejšnja in izredno močna, so verjetno zločinski neznanci položili pri levem zidu vhoda za javnost. Po eksploziji se je velik del stropa zrušil, medtem ko je bila na mestu, kjer je bila položena bomba 30 cm globoka, 80 cm dolga in kakih 50 cm široka luknja. Šipe v pritličju in drugih nadstropjih stavbe so bile popolnoma uničene. Stena okoli vhoda, čeprav vsa iz marmorja, je bila na več metrih okrušena, medtem ko so glavna vrata precej poškodovana. Velike železne svetilke, ki visijo v kratkih presledkih, so bile tudi uničene in so jih kasneje odstranili, ker je obstajala nevarnost, da se odkrušijo s stropa. Tudi šipe ostalih razmeroma oddaljenih hiš od mesta atentata so bile zaradi močne eksplozije in zračnega pritiska uničene.

Policijski agenti, ki so bili na mestu, niso znali povedati ničesar. Le to smo izvedeli, da ob času eksplozije ni bilo velikega prometa okoli stavbe.

* * *

V poročilu, ki ga je policija izdala, je rečeno, da je «pričela takoj s preiskavo. Da bi bilo delo policistov pri preiskavi olajšano ter da bi se preprečila vsakršna škoda na račun oseb, je bilo področje, kjer je prišlo do eksplozije zaprto za promet».

To je letos že drugi atentat na poslopje, kjer ima sedež ZVU. Prvi bombni napad je bil izvršen letos 15. februarja istočasno z napadom na sedež Osvobodilne fronte v Ul. Ruggero Manna 29. Vse kaže, da so tudi ta atentat napravili isti šovinistični krogi. Najbrž niso zadovoljni, ker se vrača tudi to pot De Gasperi iz Washingtona s prazno malho in jim ne prinaša Trsta na krožniku. Verjetno so se hoteli s tem «maščevati». Vsekakor jih je močno prizadelo dejstvo, da niso v pogledu Trsta v Washingtonu niti omenili zloglasne tristranske note. Upamo, da bo to pot zločince, katerih novi napad ostro obsojamo, policija končno le izsledila ter da dobe zasluženo kazen.

Lukežičeva razstava v „Škorpijonu"

Snoči je bila v galeriji «Škorpijon» odprta razstava tržaškega slikarja Avrelija Lukežiča.

Na otvoritvi se je zbralo precej občinstva, ki je občudovalo slikarjeve umetnine, posebno pokrajinske slike, ki vplivajo na gledalca s svojimi toplimi barvami. Brez dvoma je Lukežičeva razstava ena izmed najboljših, ki smo jih imeli v zadnjem času v Trstu, zato obisk razstave vsem najtopleje priporočamo. Odprta je vsak dan od 9. do 13. ure in od 16. do 20. ure.

Prispevajte za KULTURNI DOM

IZPRED OKROŽNEGA SODIŠČA

S tujim denarjem na konjskih dirkah

Namesto milijonov si je priigral šest mesecev pogojnega zapora

Enaindvajsetletni Eraldo De B. je bil uslužben kot tekač pri transportni družbi Truck Pool, in sicer do maja lanskega leta, se pravi, do časa, ko je prišla uprava družbe na to, da je mladi mož v poslednjem času izterjal pri družbinih strankah okrog pol milijona lir, ne da bi jih izročil blagajniku. Direkcija je o tem takoj obvestila policijo, toda Eraldo je medtem izginil in šele po dolgem času so ga iztaknili v neki bolnici v Milanu. Tam so namreč zdravniki ravno prali fantu želodec, ker je nekaj prej na glavnem milanskem trgu pospravil polno pest zdravilnih praškov, bržčas z namenom, da bi se umaknil s tega nesrečnega sveta.

Eraldo je pripovedoval sodnikom, da je že v Trstu pričel zahajati na konjsko dirkališče in izzival srečo z denarnimi stavami. Toda sreča je ostala nasproti njemu docela ravnodušna, kar je mladega človeka še bolj podžigalo pri stavah. Hotel je na vsak način obogateti, ker pa z lastnim denarjem ni razpolagal, je segel po tujem. Na ta način je utajil svojim delodajalcem 497.400 lir in jo pobral še preden so odkrili poneverbo, preko bloka v Italijo, kjer je tudi poskusil srečo na raznih dirkališčih, v upanju, da bi priigral vsaj denar, potreben za kritje primanjkljaja. Ker pa se ta način doslej še nikomur ni obnesel, je ostal tudi Eraldo nekega dne brez krajcarja v žepu ter se ves obupan odločil za samomor. Kakor pa smo že povedali, se mu to ni posrečilo in tako se je včeraj namesto pred nebeškim, znašel pred posvetnimi sodniki, o katerih bo imel Eraldo odslej prav gotovo najboljše mnenje, zakaj izkazali so se mnogo bolj prizanesljivi, nego oni v nebesih in mu še zdaleč niso grozili z večnim pogubljenjem.

Obsodili so ga res na šest mesecev zapora in 6000 lir globe, vendar pogojno in brez vpisa v kazenski list in če se bo Eraldo obnašal pet let kakor se spodobi poštenemu človeku, mu nihče ne bo mogel ničesar očitati.

Predsednik Zulmin, tožilec De Franco, zapisnikar Neri. Zagovornik odv. Falconer.

Neznan fant z razbito lobanjo v bolnico

Okoli 20. ure so sprejeli na I. kirurškem oddelku neznanega mladeniča v približni starosti 15 let, ki je imel počeno lobanjo in možganski pretres. Ker ne govori in ni imel pri sebi nobenega dokumenta, ni bilo mogoče zvedeti za njegovo ime in stanovanje ter vzroke nesreče. Izvedelo se je, da je fant precej hitro vozil s svojim kolesom po drevoredu na Elizejskih poljanah ter je nenadoma izgubil kontrolo nad vozilom in padel na tla, kjer je priletel z glavo ob rob pločnika. Njegovo stanje je izredno resno. Kljub temu upajo, da ga bodo rešili.

Skočil je skozi okno da bi prestrašil mladenko

Nekoliko po 11. uri zjutraj se je z okna prvega nadstropja stavbe št. 32 v Ul. Romagna zvalilo na 4 metre nižjo cesto telo komaj 18-letnega Francesca C. iz Ul. Rigutti 45. Čim so fanta prepeljali v bolnico, je izjavil, da ga je prav ko je gledal skozi okno, napadla omotica, zaradi česar je izgubil ravnotežje in se zvalil na cesto. To verjetno ne bo držalo, pač pa nekateri domnevajo, da je fant s svojim poskusom hotel prestrašiti svoje dekle, ali pa se je hotel pokazati romantičnega in junaka. K sreči se je fant rešil z manjšimi praskami ter bo po dveh ali treh dneh zopet poskusil svojo srečo pri dekletu.

Padec 75-letnega starca

Navaden padec na cesti prav tedaj, ko je stopil s pločnika, je 75-letnega Romana Bidolija iz Ul. Bosco 10 spravil v bolnico, kjer se bo moral zdraviti, če seveda ne bodo nastopile nevarne komplikacije, najmanj dva meseca. Mož si je namreč pri padcu zlomil desni kolk.

Ni slišal trobljenja avta in je zletel na tla

Sedemindvajsetletni Albino Švab iz Ul. Buonarotti 29 je počival s svojim tovornikom na svoji desni v Ul. Imbriani. Tedaj je šofer sedel za volan in hotel odriniti, toda prej je moral premakniti avto za nekaj metrov nazaj. Čeprav je dal znak s trobento je z zadnjim delom avto dregnil in podrl na tla 73-letnega trgovca Isaca Augusta Ara iz Ul. Cologna 29, ki je tedaj hotel prekoračiti cesto in ni zaradi lahke oglušelosti slišal signala. Staremu trgovcu so prisotni pomagali na noge in poklicali rešilni voz, ki je moža odpeljal v bolnico, kjer se bo moral zdraviti, če bo šlo vse po sreči, svojo zlomljeno stegnenico približno 3 mesece.

OB POROČILU O DELOVANJU OBČINSKE UPRAVE

Krivic, povzročenih Slovencem

ne bo župan Bartoli prekril z jezuitskim hvalisanjem o skrbi za vse tržaške občane

Pravijo, da ima vsako mesto svoje posebnosti in zanimivosti, toda Trst ima poleg drugih zanimivosti in posebnosti še eno, ki prav gotovo ni lastna drugim mestom, ima namreč najbolj solzavega in jezuitskega župana — in na to posebnost so Tržačani še prav posebno «ponosni». Kar «težko» je bilo vsem, ko je župan Bartoli pred volitvami, verjetno iz strahu naenkrat utihnil. No, pa so bile volitve odgodene, nevarnost pred njihovim izidom odstranjena in tako je župan postal zopet bolj pogumen. Pogum mu je zrasel celo tako močno, da je pred dnevi izdal nekakšno poročilo o delovanju občinske uprave v dveh letih, ki je bila na oblasti. In to poročilo ni karsibodi. V njem pravi župan že kar v začetku: «Občinska uprava je v dveh letih izvršila več nalog, kot pa so si jih postavile v svojem volilnem programu politične stranke, ki tvorijo v občinskem svetu večino. S svojim opravljenim delom je dokazala, da je vedno delovala v interesu mesta ter je v raznih težkih vprašanjih, o katerih je razpravljala, premagala razne ovire. Zastopniki odbora so se večkrat odrekli svojim posebnim stališčem samo zato, da je bila dosežena soglasnost v korist skupnosti».

Pa kaj bi še dalje naštevali, kaj vse je povedal: omenimo naj samo da je njegovo poročilo, kot običajno polno praznih besed, kot na primer «concordia, umiltà, amicizia», ter zaključuje s prav tako običajno željo, da bi bil Trst čim prej priključen k «madrepatrii». Ne smemo pozabiti, da je večkrat omenil tudi demokracijo, ki da je bila simbol dosedanji občinski upravi.

Hvale, lepih besed, solz in vzdihovanja več kot preveč. Človeku se kar milo stori, ko čita to poročilo, iz katerega izve, kaj vse je bilo storjeno v korist «vsega» tržaškega prebivalstva. Če bi bilo le delček resnice v vsem tem hvalisanju, bi imeli v Trstu naravnost paradiž.

Župan Bartoli govori o delovanju občinske uprave v dobro «vsega tržaškega prebivalstva». Ker spada med prebivalstvo Tržaškega ozemlja tudi najmanj okrog 60.000 Slovencev, se nam postavlja nehote vprašanje: ali je na Slovence gospod župan pozabil, ali pa je hotel s svojim poročilom povedati, da je bilo delovanje občinske uprave tudi v njihovo korist? Če drži prvo, potem ni smel govoriti o vseh prebivalcih tega ozemlja, če pa drži drugo (kar je vsekakor bolj verjetno) potem pa bi želeli od gospoda župana vedeti:

Kaj ste naredili gospod župan, v korist 60.000 Slovencev, ki žive na tem ozemlju in ki bi morali uživati prav enake pravice s tukajšnjim italijanskim prebivalstvom? Kaj je na primer storila vaša občinska uprava, da bi rešila upravičeno zahtevo slovenskega prebivalstva za namestitev slovenskega uradništva v občinskih uradih?

Saj se morate še spominjati, da je bilo prav to vprašanje že neštetokrat postavljeno na občinskih sejah. Namesto da bi upravičene zahteve Slovencev upoštevali, ste jih kar prezrli ter se v skrajnem primeru izgovarjali, češ da je že dovolj uradništva itd. Kako izmišljeni in zlagani so taki izgovori nam kaže že dejstvo, da je zaposlenih v tem letu v občinskih uradih 1125 uradnikov, razen tega je še mnogo dnevničarjev in delavcev, kar znaša skupno 3243 ljudi. In mnogi izmed uradnikov, posebno uradnice, so bile nastavljene še pred kratkim; tako je bilo nastavljeno na primer tudi večje število dnevničarjev, ki naj bi delali v volilnem uradu. Seveda ni občinski upravi padlo niti na um, da bi upoštevala upravičene zahteve slovenskega prebivalstva ter sprejela na delo tudi slovenske uradnike — kaj še, Slovencem je ta «pravična» uprava prihranila le mesta pometačev, delavcev itd. Tudi občinsko podjetje ACEGAT, ki razpolaga prav tako z velikim številom uradnikov, ni nikoli ugodilo zahtevi, da bi bili sprejeti v službo tudi slovenski uradniki.

Pa to je samo ena krivica, ki jo je prizadejala toliko «hvaljena» občinska uprava slovenskemu prebivalstvu (vedno v duhu «vzvišene» demokracije in dvatisočletne kulture seveda).

Kaj ste naredili vi gospod župan in vaša uprava na primer za rešitev neštetih vprašanj v zvezi s slovensko šolo? Ali naj smatramo za vašo veliko skrb na primer «reševanje» vprašanja slovenske srednje šole v Ul. Lazzaretto vecchio, ki je tipičen primer, kakšna bi šola ne smela biti? Ali naj smatramo za vašo veliko skrb in zaslugo tudi dejstvo, da vzdržuje vse italijanske otroške vrtce v mestu občina, medtem ko morajo Slovenci še vedno zaman boriti, da bi jim otvorili slovenski otroški vrtec v Ul. Donadoni in v Ul. sv. Frančiška, čeprav so na razpolago še prostori?

Kaj ste naredili vi «dvatisočletni kulturonosci» za rešitev vprašanja delovanja slovenskega narodnega gledališča na našem ozemlju? Ali niste dovolili da so v gledališču Verdi gostovale vse mogoče igralske skupine, od Angležev, Nemcev, do Francozov itd., medtem ko ste z vso odločnostjo odrekali pravico slovenskemu gledališču, da bi v tem občinskem gledališču vsaj gostovalo?

Tudi o demokraciji govorite, ki da je bila simbol vašega celotnega delovanja? Mar smatrate za demokracijo vi dejstvo, da Slovenci ne smemo uporabljati svojega jezika, čeprav je slovenščina enakopravna z italijanščino. Ne, gospod župan, to še zdaleč ni demokracija, tako početje na škodo slovenskega prebivalstva je vse preveč podobno fašističnim metodam ter je znak navadnega rasizma.

Pa kaj bi vas spominjali na vse, kar za meščane niste storili, ko pa sami trdite, da je bila vaša in občinske uprave glavna naloga braniti italijanstvo. Pred kom ste ga pa morali braniti, ko pa italijanstva nihče ne ogroža?

V imenu 60.000 slovenskih davkoplačevalcev vas še enkrat opozarjamo: dovolj je fraz, lepih besed, solz in vzdihovanja po «madrepatrii». Z vso odločnostjo zahtevamo, da se končno rešijo tudi naše upravičene zahteve, zahteve davkoplačevalcev, ki imajo sicer svoje dolžnosti, a ne vseh pravic.

SLAVA PADLIMA BORCEMA!

Tov. Vili Simčič

Tov. Vili je tretji sin zavednih staršev, ki so žrtvovali prej že dva sinova za svobodo domovine. K partizanom je odšel takoj po kapitulaciji Italije. Toda kmalu so ga zajeli Nemci in sicer 27. septembra 1944. Naslednji dan so ga po zverinskem mučenju obenem s petimi tovariši pri Steverjanu ustrelili.

Trije bratje — trije borci! Slava njihovemu spominu!

Tov. Gorazd Modrijan

Tov. Gorazd je bil rojen v Trstu dne 14.3.1924. Delal je najprej kot aktivist na terenu, nato pa je 12.1.1944 stopil v partizane, kjer je postal borec VDV IX. korpusa. Dne 28.9.1944 je pri Celah v Brkinih daroval svoje mlado življenje za svobodo in lepšo bodočnost svojega naroda.

Nastop mladih igralcev v Nabrežini

Volja do resnega dela postavlja barkovljansko igralsko družino na prvo mesto med najmlajšimi - Razgovor s tov. Zlato Rodoškovo

Barkovljanska pionirska igralska družina je zopet pred nastopom. To pot ne le z recitacijami in majhnimi prizorčki, temveč s štiridejanko, ki jo je napisal Fran Milčinski «Mogočni prstan».

Ker je barkovljanska pionirska družina brez dvoma med najboljšimi na našem ozemlju, smo stopili k tov. Zlati Rodoškovi, ki mlade igralce vodi, da nam kaj o njih pove. Prav rada nam je tov. Zlata pripovedovala o mladih igralcih, ki so sicer zelo živi in razigrani, pa vendar pridni, nadarjeni, precej vestni in predvsem navdušeni igralci.

Barkovljanska igralska družina ima za seboj že lepo vrsto nastopov. Prvi njihov učitelj je bil pokojni režiser Košič, ki je znal v njih vzbuditi veselje do igranja. Radi so ga imeli in ne morejo ga pozabiti, saj jim je bil kakor očka. Za pok. Košičem je mlade igralce vodila nekaj časa tov. Ema Starčeva in prav dobro so nam še v spominu njihovi nastopi v domači dvorani in celo v Avditoriju. Večji med njimi so celo nastopili v gledališču, kjer so sodelovali pri «Sneguljčici» ter «Rdeči kapici».

Vse to pa jim ni bilo dovolj. Hoteli so igrati samostojno večjo igro. In tako je prišla med nje tov. Zlata in začela vaditi z njimi «Mogočni prstan». Ta pravljična igra je precej zahtevna, potrebna je zanjo scena, ki se šestkrat menja, potrebni so posebni kostimi, v igri pa nastopa tudi veliko število oseb. In tako se je morala igralska družina povečati. Pritegnili so nove člane, posebno nekaj mlajših «moči», tako da sestavljajo zdaj barkovljansko družino otroci, med katerimi šteje najmlajši komaj 4 leta, najstarejši pa 14 let. Tako je bilo vprašanje «zasedbe» rešeno. Tov. Milko Bambič je spravil iz zadrege režiserko in pa denarno plat s tem, da je izredno spretno napravil sceno, ki je pravzaprav v vseh šestih slikah drugačna, pa je vendar sestavljena iz istih kulis. Obleke so sešile same mamice, tako da so se stroški za predstavo zopet zmanjšali. Tri mesece so lani spomladi vadili igro, v začetku enkrat, potem dvakrat na teden, proti koncu leta pa si imeli vaje dnevno. Pridno so vadili in le redko je kdo izostal, čeprav so imeli pred zaključkom šolskega leta tudi mnogo učenja. 29. junija so nastopili v Skednju. Da so doživeli velik uspeh, se vsi spominjamo. Toda mladi igralci nikakor niso bili zadovoljni samo z eno predstavo. Še pred pričetkom šolskega leta so hoteli zopet vaditi, da bi ponovno nastopili. Tov. Zlata je zopet prišla mednje in tako so se pripravili, da bodo igro ponovili najprej v nedeljo v Nabrežini, pozneje, če bodo dobili dvorano, pa še na Kontovelu. Režiserka jih je še posebej pohvalila: «Tako dobro znajo vsak svojo vlogo, da jim ni treba šepetalca. Pa ne le vsak svoje, vsi znajo celo igro na pamet in bi prav gotovo ne prišli v zadrego, če bi se kdo med igranjem slučajno malo zmedel».

Mladi barkovljanski igralci so navdušeni za gledališče in si žele, da bi v letošnjem letu ponovno presenetili z večjo igro, ki bi jo vodila tov. Rodoškova. Pa ne gledajo le za eno leto naprej: med njimi so tudi taki, ki so si že izbrali življenjski poklic: igralci hočejo postati dobri igralci, saj so v svojem srcu sklenili, da hočejo kar na igralsko akademijo seveda po končani gimnaziji.

Njihova volja do igranja, njihova resnost in veselje so poroki, da bo barkovljanska družina dosegla še vnaprej lepe uspehe, kar jim tudi od srca želimo.

Tedenski program prireditev zavezniške čitalnice

V prihodnjem tednu bodo v Avditoriju Zavezniške vojaške uprave naslednje prireditve zavezniške čitalnice:

Torek 2. oktobra, ob 19.00: Pouk angleščine s pomočjo plošč «Anglophone». Vstop prost.

Torek, 2. oktobra, ob 20.15: Koncert lahke glasbe v prireditvi radia Trst I. Vstop z vabili.

Petek, 5. oktobra, ob 20.30: Koncert godbe tržaške civilne policije. Vstop prost.

Sobota, 6. oktobra, ob 21.00: Koncert «Glasbene Matice». Za člane in povabljence.

Športni krožek v Škednju

Sportni krožek «Zorko Verk» ima svojo sejo danes 28. sept. ob 19.30 v Skednju.

Udeležencem izleta v Lipico 30. 9. 1951

Pripravljalna odbora izleta prireditve v Lipici javljata vpisanim izletnikom, da bo prehod preko bloka Bazovica - Lipica omogočen v nedeljo dne 30.9.1951 od 10. ure zjutraj do 22. ure.

Prehod bo le za pešce, zato bo v Bazovici poskrbljen prostor za parkiranje motociklov in koles.

* * *

Izletniki, ki so se vpisali na sedežu OF I. OKRAJA ali v Barkovljah, naj se zglasijo na sedežu OF I. okraja v Ulici R. Manna št. 29, danes 28.9.1051 od 16. do 19. ure.

***

Izletniki OPENSKEGA OKRAJA, ki so se vpisali za izlet v Lipico s kolesi preko bloka Repenetič - Sežana, so vabljeni, da se javijo še danes s kolesom na kraju vpisa.

V soboto popoldne naj se vsi izletniki javijo na kraju vpisa radi natančnejših navodil.

* * *

Izletniki III. OKRAJA, ki so se vpisali za izlet v Lipico, naj se javijo na kraju vpisa pri Cirilu v Ul. Sv. Marka 21 danes, petek 28. t. m. od 19. do 21. ure.

* * *

Udeleženci izleta v Lipico iz II. okraja naj dvignejo na kraju vpisa potrdilo za izlet. Brez tega se ne morejo udeležiti izleta.

* * *

Izletnike iz 5. okraja obveščamo, da bo odhod z avtobusom iz Plavij ob 13. uri, iz Doline pa ob 13.30. Povratek iz Bazovice ob 22. uri.

* * *

Mladinci in ostali, ki so se vpisali v Ul. Machiavelli 13, naj se zglasijo danes popoldne od 16. do 19. ure in jutri dopoldne od 8. do 12.30 v istih prostorih.

OF

Aktiv OF za Škedenj bo na sedežu v petek 28. sept. ob 20 uri.

Sestanek OF Center II. okraja

Vabimo vse člane OF iz sektorja Center II. okraja na množični sestanek, ki bo danes dne 28. t. m. ob 20.30 v Ulici Ruggero Manna št. 29. Na dnevnem redu so politične in organizacijske zadeve - Tajništvo.

Izleti PDT

Planinsko društvo Trst priredi 14. oktobra izlet v Opatijo, na Učko in v Crikvenico. Vpisovanje v Ul. Machiavelli od 15. do 17. ure. Odhod bo morebiti v soboto zvečer 13. oktobra.

P. D. „Ivan Cankar"

priredi dne 7. oktobra enodnevni izlet v Vipavsko dolino, in sicer skozi Razdrto v Vipavo (Podskalo»), Ajdovščino. Nato povratek skozi Rihemberk. Vpisovanje pri Cirilu, gostilna «Alla Speranza» v Ul. S. Marco 21 vsak dan do 28. t. m. od 19. do 21. ure.

Vpisovanje v osnovne šole v Trstu

Vpisovanje, ki se je začelo 24. septembra, bo trajalo do 5. oktobra. Šolska maša bo 6. oktobra. Pouk se bo začel 8. oktobra. Lanski in novi učenci se vpisujejo na teh - le šolah: na osnovni šoli v Ulici sv. Frančiška štev. [illegible], na osnovni šoli v Ulici Donadoni štev. 28 v pritličju, levo; na osnovni šoli v Ulici Scuola Nuova štev. 12 v I. nadstropju.

PDT

Obveščamo udeležence izleta na Nanos, da bo odhod v nedeljo 30. t. m. ob 6. uri zjutraj iz Ul. F. Severo.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Al Cedro, Trg Oberdan 2; Cipolla, Ul. Belpoggio 4; De Colle, Ul. P. Revoltella 42; Marpangher, Ul. sv. Justa 1; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Rovischio, Ul. Ginnastica 44; Trg Goldoni.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 27. septembra 1951 se je rodilo 5 otrok, umrlo je 7 oseb in porok je bilo 8.

Cerkvene poroke: uradnik Benito Gregorat in gospodinja Licia Micheloni, delavec Daniele Godina in gospodinja Bruna Pirzamus, mehanik Giuseppe Birsa in uradnica Andreina Chersivani, čevljar Nicola Fuggiano in gospodinja Alma Ravalico, delavec Aristide Zucchi in gospodinja Francesca Vatta, šofer Giuseppe Zoff in uradnica Vittorina Carpani, uradnik Romano Ticamo in uradnica Libera Rebelli, mizar Diego Di Bez in gospodinja Teodora Baldini.

Umrli so: 78-letni Pietro Bianchet, 43-letna Maria Bortolutti, 64-letni Antonio Rosso, 77-letna Edvige Wagner por. Zannutel, 65-letni Antonio Sossi, 66-letna Aurelia Marangoni vd. Metelko in 63-letni Umberto Valli.

Vsem onim, ki so z nami sočustvovali ob izgubi našega predragega moža in očeta
ANTONA
izrekamo iskreno zahvalo.
Družina Sosič in sorodstvo.

S KMEČKEGA POSVETOVANJA NA PROSEKU

Ustanovili bodo stalni odbor za zaščito kmečkega gospodarstva

V sredo je bil na pobudo tukajšnjih kmetovalcev kmečki posvetovalni sestanek, na katerega so bili povabljeni tudi predstavniki Kmečke zveze.

V poročilu, ki ga je podal predstavnik Kmečke zveze, je bilo poudarjeno diskriminacijsko postopanje merodajnih oblasti do kmečkega gospodarstva: Kmetijstvo je v vedno bolj kritičnem položaju zaradi številnih razlastitev zemljišč, ki so vir dohodkov in obstoja naših kmetov. Ne samo da se razlaščajo zemljišča in se s temi ukrepi odvzema našemu kmetu zemlja, na kateri živi in v katero je vložil on in njegovi predniki ves trud, ampak se zanjo določajo tako nizke cene, ki niti od daleč niso v skladu z današnjo realno vrednostjo.

Drugo pereče vprašanje za naše kmetijstvo so neprestane vojaške vaje, ki povzročajo našemu kmetu ogromno škodo tudi na zemljišču, ki je bilo za sedaj prizanešeno razlastitvi. Odškodnine, ki jih pa ZVU izplačuje prizadetim za povzročeno škodo, so take, da niti od daleč ne ustrezajo povzročeni škodi.

Na dnevnem redu so tudi rekvizicije zemljišč, za katera ZVU plačuje po 12 cent. za kv. m. za dobo šestih mesecev.

Ne samo da se zemljišča rekvirirajo, ampak na teh zemljiščih gradijo razna športna igrišča ter druge objekte in za škodo, povzročeno pri teh gradnjah, sploh ne plačajo nikake odškodnine.

Merodajne oblasti, ki bi morale skrbeti za dvig in zaščito našega kmečkega gospodarstva, niso do sedaj prav nič napravile, da bi našega kmeta zaščitile pred takimi nepravičnimi ukrepi.

Po poročilu se je razvila živahna diskusija, v katero je poseglo večina prisotnih.

Poudarjali so, da bi bila dolžnost oblasti ne le da ščiti interese kmetovalcev pred takimi ukrepi, ampak bi morala podpreti vsako pobudo kmetovalcev, za zboljšanje produktivnosti naše zemlje. Prosečani, ki so vložili prošnjo za podaljšanje vodovoda ki bi pripomogel pri zboljšanju hektarskega donosa in pri usmeritvi na intenzivno kulturo, so ugotovili, da se merodajni krogi prav malo brigajo za njihove napore in so to njihovo upravičeno prošnjo enostavno odbili. Ravno tako so ugotovili, da se pri izplačevanju raznih škod, povzročenih pri gradnji raznih cest in drugih objektov, delajo ogromne ovire z zahtevo vseh mogočih dokumentov in potrdil tako, da mnogokrat ni mogoče priti niti do tiste majhne odškodnine, ki je bila prizadetemu priznana.

Obsodili so tržaško občinsko upravo, ki je popolnoma brezbrižna do vseh vaških vprašanj in vaškega gospodarstva.

Zaradi vseh označenih razlogov in da bo njihovo kmečko gospodarstvo zaščiteno proti vsem morebitnim špekulacijam, so si izvolili iz svoje srede iniciativni odbor, ki bo imel nalogo, da pripravi izvolitev stalnega «Odbora za zaščito kmečkega gospodarstva».

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Iz življenja v Bujščini

Mogoče je za Hrvate v Bujščini eden izmed največjih dogodkov v zadnjih časih otvoritev tiskarne v Umagu, kjer sedaj tiskajo «Hrvatski glas», ki je glasilo SIAU bujskega okraja. Če se zamislimo v dni, ko so fašistični špijoni hodili poslušat zvečer celo pod okna, da bi potem s terorjem nastopili proti tistim, ki ob domačem ognjišču še govorijo svoj materin jezik, tedaj nam je šele jasen pomen tega dogodka. Ne samo govorjena, temveč tudi tiskana beseda gre danes od hiše do hiše v bujskem okraju in seznanja ljudi z domačimi in novicami iz sveta.

* * *

Priprave za hrvatski kulturni teden so v teku po vseh vaseh, kjer obstajajo prosvetna društva. Kot smo že poročali, bo hrvatski kulturni teden od 28. oktobra do 4. novembra. Najboljše uspehe so dosegli pevski zbori v Marušičih, Babičih, Kaštelu in Savudriji. V Materadi se pripravljata dramska in folklorna skupina. Dramska skupina hrvatskega prosvetnega društva «Arte Babič» v Bujah bo nastopila s komedijo «Ljubimci», dramska skupina hrvatske gimnazije v Bujah pa bo nastopila z otroško igro «Ivica in Marica», ki je spremljana z orkestrom.

V hrvatskem kulturnem tednu bodo tudi razna predavanja, odprti bodo tečaji, dva potujoča kina pa bosta po vaseh predvajala razne jugoslovanske filme.

* * *

V Bujah je v prostorih hrvatske gimnazije začela s poukom večerna gimnazija. Vpisalo se je že 48 obiskovalcev. Gimnazija ima tri nižje razrede, pouk je redno trikrat tedensko od 15. ure dalje.

* * *

V Marušičih je tamkajšnja kmečka nabavno prodajna zadruga določila 300.000 din dobička, ki ga je imela v letu 1949, za gradnjo zadružnega doma. Zadružni dom bo v velik okras vasi sami, po drugi strani pa bo služil gospodarskemu in kulturnemu napredku v tem kraju. Zadružni dom je na grobo že dograjen in pokrit.

Ljudstvo vasi Vrnjak pri Marušičih s prostovoljnim delom popravlja cesto, ki povezuje vas z glavno cesto do Marušičev. Ljudje so sami popravili tudi most na isti cesti. Nad 900 ur prostovoljnega dela so napravili ljudje vasi Butarji in bližnjih zaselkov pri popravljanju poti.

* * *

V Marušičih so v teku instalacijska dela za električno napeljavo. Ljudje bodo sami izkopali jame za postavitev drogov. Potrebno pa bo preskrbeti še tansformatorje, porcelanske izolatorje in žico za visoko napetost.

* * *

Mladinska delovna brigada «Marija - Lina», ki dela na progi Doboj - Banja Luka je bila že tretjič razglašena za udarno. Kaže, da bo tudi četrtič razglašena za udarno, ker dnevno presega normo dela, ki ga ima dovršiti.

* * *

Ne smemo mimo nekaterih nedostatkov v naših brivnicah. Ne bi smeli naši brivci imeti tako v neredu brivskih prostorov. Tudi v pogledu čistoče ni vse prav. Naj to upoštevajo in si nabavijo še alkohola za razkuževanje.

Koper

Ob priliki tedna Rdečega križa, ki bo od 7. do 14. oktobra, bodo pomagale tudi naše žene. Njihovo delo bo obstajalo v tem, da bodo obiskale sanatorij v Ankaranu, domove onemoglih v Izoli in Piranu in sirotišnico ter Mladinski dom v Piranu. Na dan 12. oktobra, ki je določen za čistočo, bodo žene pomagale pri čiščenju in olepševanju domov in dvorišč. Žene bodo prisostvovale zdravstvenim konferencam, ker bodo te zanje posebne važnosti.

Delavci in drvarji dobijo delo

Podjetje «GORIVO», veletrgovina s kurivom v Kopru, nujno potrebuje 60 delavcev, ki naj bi šli žagat in cepit drva v gozdove v okolico Ajdovščine. Hrana preskrbljena kot za težke gozdne delavce. Plača po predpisih veljavnih v Istrskem okrožju.

Vsi interesenti naj se javijo na poverjeništvu za delo pri okrajnem ljudskem odboru v Kopru do vključno 1. oktobra.

Začetek odkupa grozdja v vinski kleti

Te dni se je v vinski kleti v Škocjanu pri Kopru začel odkup grozdja. Odkupujejo štiri vrste grozdja, cene pa so od 28 do 35 dinarjev za kg. Največji promet bo začel šele v prihodnjem tednu.

Podjetje je sklenilo pogodbe s proizvajalci v koprskem okraju za 150 vagonov, v bujskem okraju pa za 100 vagonov grozdja. Največ grozdja bodo odkupili v Izoli, kjer so sklenili pogodb za 30 vagonov, v Sečjolah pa za 20 vagonov. Odkupovali bodo do srede oktobra.

Ustanovitev vodnih zadrug

Svet za kmetijstvo pri IOLO pripravlja odredbo o ustanovitvi vodnih zadrug v Istrskem okrožju in pravilnik za njihovo poslovanje.

Za sedaj bodo osnovane tri vodne zadruge na melioriranem področju doline reke Mirne, v Sečjolah in v Ankaranu. Vodne zadruge bodo združevale lastnike melioriranih zemljišč z namenom skupne ureditve, vzdrževanja in izkoriščanja izboljševalnih naprav.

Prva delitev dobička v podjetjih

V večini podjetij Istrskega okrožja bo prva delitev dobička med delavce okoli 20 oktobra, in to za dobiček, ki je bil dosežen v prvih dveh mesecih. V tvornicah ribjih konzerv bo prva delitev dobička ob zaključku ribiške sezone.

Pri delitvi dobička bodo med posameznimi delavci še večje razlike kakor pri plačah ker bo še bolj upoštevan individualni prispevek posameznega delavca pri ustvarjanju skupnega dobička.

Z GORIŠKEGA

SEJA SOVODENJSKEGA OBČINSKEGA SVETA

Dolgoročno posojilo za napeljavo elektrike na Vrh

V sredo se je ponovno sestal sovodenjski občinski svet. Prisotnih je bilo 11 občinskih svetnikov ter novoimenovani občinski tajnik Karel Galassi iz Romansa. Prejšnji tajnik Franc Presničar je dobil mesto občinskega uradnika. Tudi to sejo so morali občinski možje imeti v sovodenjski ljudski šoli, ker orožniki še vedno niso našli drugega prostora za svojo vojašnico in zato še nadalje bivajo v občinski hiši. S takim ravnanjem še nadalje zavirajo pravilen potek občinskih poslov.

Sejo je otvoril župan tovariš Češčut. Na dnevnem redu so imeli več točk.

Najprej so govorili o napeljavi elektrike na Vrh. Občinska uprava se je za to vprašanje vedno živo zanimala in s tem da ga je postavila na dnevni red, tudi dokazala, da ga želi čimprej in na čim ugodnejši način rešiti. Po daljšem razpravljanju so sklenili, da bodo zaprosili ministrstvo za posojilo nad dva milijona lir, ki bi ga potem vračali z dolgoročnimi odplačili.

Nadalje so razpravljali o povišku najemninske doklade učiteljem. S tem v zvezi so sklenili, da bodo nakazali učiteljem, ki ne stanujejo v občinski hiši, po 3000 lir letno, medtem ko ne bodo dali nobene doklade učiteljem, ki stanujejo v občinski hiši.

Kot tretja točka dnevnega reda je bila odškodnina, ki jo zahteva Katarina Cotič iz Peči zaradi namestitve števca v njeno poslopje. Okoli vprašanja se je razvila diskusija ki, je privedla do sklepa, da se pooblasti občinski odbor, naj se z oškodovanko neposredno pogovori o plačilu škode.

Že v na prejšnjih sejah je bilo govora o ustanovitvi trošarinske zadruge, v katero naj bi vstopile občine Doberdob, Sovodnje in Števerjan. Občinski predstavniki so se tudi v tem smislu pobrigali, vendar so jim odgovorili, da ne morejo ustanoviti nove trošarinske zadruge, ker s tem, da ne dosežejo vse tri občine skupaj 10.000 prebivalcev, niso izpolnili osnovne točka statuta o ustanavljanju trošarinskih zadrug. Iz tega razloga so prisiljeni iskati druge možnosti. Lahko pristopijo v goriško kakor tudi v gradiško trošarinsko zadrugo. Pooblastili so občinski odbor, da preglede pogoje, pod katerimi lahko pristopijo v eno ali drugo zadrugo.

Zdravnik, ki pregleduje zaklano živino, se je pritožil, da so njegove pristojbine za opravljeno delo premajhne. Dobiva namreč po 200 lir za vsaka pregledana jetra, ki jih morajo lastniki nesti na pregled v Gorico. Ker morajo od vsakih 200 lir plačati po dvajset lir davka (10 odst.) je predlagal, da bi kmetje plačali za vsak pregled po 220 lir, tako da bi mu ostalo po 200 lir čistega. V goriški občini so ta sklep odobrili že 1.1.1950. Občinski možje so sprejeli sklep pod pogojem da bo živinozdravnik prihajal na pregled v Sovodnje.

O šesti točki dnevnega reda so razpravljali za zaprtimi vrati. Pri sedmi pa so razpravljali o premestitvi javnega telefona. Lastnik gostilne, kjer je sedaj nameščen telefon, je namreč nezadovoljen in bi želel, da bi zanj poskrbeli drug prostor. Trenutno pač niso občinski možje našli nobenega drugega kraja in bo moral za nedoločeno dobo telefon ostati, kjer je. Med tem časom pa bodo poskušali skleniti s Telve, da bi v občinsko hišo postavili polavtomatično centralo, ki bi stala okoli 100.000 lir. To priliko bi uporabili tudi za napeljavo telefona v občinski urad, kar je skoraj prava nujnost, seveda samo tedaj če bodo orožniki prostore izpraznili.

Po končani seji so se svetovalci zanimali za povrnitev trošarine proste cone, ki je bila predmet zadnjega občinskega sveta in o kateri je občina poslala goriški občini tudi pismo. Odgovora nanj še niso dobili.

Navodila za prijavo dohodkov obrazec C - Industrija in trgovina

Obrazec - C morajo izpolniti vsi lastniki trgovin na drobno in debelo in industrijskih podjetij. V primeru, da ima prijavnik več raznovrstnih trgovin ali industrij, si mora na davčnem uradu preskrbeti še nekaj listov ločenih od obrazca C. Če ima pa samo eno trgovino bo izpolnil samo en obrazec C. Ravno tako bo moral izpolniti še drugo stran obrazca C za vse trgovine ali industrije, ki so last njegovih sinov ali žene in jih sam upravlja.

V glavi obrazca naj prijavnik navede svoj priimek in ime, ali vodi neposredno svojo trgovino ali industrijo (Azienda gestita direttamente) ali je trgovino dal v najem (Aziende affittate a terzi). V prvem primeru bo izpolnil samo prvo stran obrazca C, v drugem pa drugo stran.

Na prvi strani obrazca C (Aziende gestite direttamente) naj prijavnik navede trgovsko ime svoje tvrdke, priimek in ime lastnika ali lastnikov. Nadalje mora navesti vrsto trgovine (jestvine, sadje in zelenjava, manufakture, tovarna slaščic, tekstilna industrija itd.), občino, v kateri se trgovina ali industrija nahaja, ter morebitne podružnice v drugih občinah.

Nato bo prijavnik na obrazcu našel vprašanje, ali hoče, da mu dohodke ugotovijo na podlagi knjigovodstva. Odgovoriti mora «da» ali «ne». Če odgovori «da» mora obrazcu - C priložiti kopijo obračuna dobičkov in izgub (conto profitti e perdite).

V posameznih stolpcih mora navesti vse dohodke ter stroške, kot zahteva naslov stolpca.

Nadalje bo seštel dohodke in stroške in od prve vsote odštel drugo ter tako izračunal čisti dohodek. V stolpcu «Detrazione fissa per franchigia» bo od čistega dohodka odštel 240.000 lir in tako izračunal obdavčljivi dohodek. Vsoto 240.000 lir bo odštel samo enkrat in ne na vsakem obrazcu C če ima več trgovin.

Drugo stran obrazca bodo izpolnili oni, ki so dali svojo trgovino v najem. Na tej strani mora prijavnik navesti svoj priimek, ime, naslov trgovine, občino, v kateri se nahaja, vrsto blaga ter ime, priimek in naslov najemnika. Nadalje bo moral navesti najemnino, ki jo je prejel leta 1950. V prazni vrsti mora nadalje navesti, ali je imel pri trgovini, razen najemnine še kakšne druge dohodke, ali je bil soudeležen pri čistem dobičku itd.

V stolpcu «Spese detrabili» bo navedel vse stroške, ki jih mora sam plačevati, kot sklenjeno v najemniški pogodbi.

ADEX-IZLETI
DVODNEVNI IZLETI
dne 13. in 14. oktobra v
Št. Peter na Krasu
Knežak
Ilirsko Bistrico
Vpisovanje od 24. do 29. septembra - Tel. št. 29243
ENODNEVNI IZLET
dne 14. oktobra v
Štanjel
Rihemberk
Dornberg
Vpisovanje od 24. do 29. septembra - Tel. št. 29243

Eia, eia, alalà!

VIKTOR CAR EMIN

D'Annunzio fotografiran skupaj z Guidom Kellerjem, ki je bil njegov zvesti sodelavec

Vse je na svojem mestu: stare oguljene kulise in raztrgane garderobe, izlizane, obrabljene gramofonske plošče. In vse je v pogonu: bobnarske «gran cassa», bobnice, trobente. Mobilizirane so tudi kapitolske gosi, da bodo tudi one s svojim gaganjem prispevale k rešitvi Trsta, Istre in Dalmacije. Rekrutiran je tudi Cleto Scarini, ča bo s svojo prozo zatemnil stolpce «Momento Serà» — vse za slavo avtorja «Nave» — Gabriela d'Anrunzia.

Med prebiranjem patriotskih kolektarjev je ta Scarini naletel na datum: 12. IX. «Santa Entrada», D'Annunziev napad na Reko. To se je sicer dogodilo pred 32 leti — 32-letnice se navadno ne proslavljajo — toda današnji vulkanski kampanji Italije za Trst in Julijsko krajino je vsak jubilej dobrošel, pa bi ne bil ta d'Annunziev, pesnika Abruzzov! In Cleto Scarini, ne bodi len, takoj za mizo, pogleda sem, pobrska tam, dokler ne nabere nekoliko že napravljenih klišejev in jih natrpa v članek, ki je prišel na svetlo v «Momento Sera», točno na 32-letnico «Sante Entrade», 12. septembra t. l. O tem reškem »podvigu« — pravi avtor članka — se je že mnogo pisalo, toda pogosto tudi netočno, zato je on — Cleto Scarini — vzel v roke pero, da bi osvetlil dogodek. V svojem sestavku dviguje med zvezde »junaško« reško avanturo, d'Anunzia, njegove legionarje in Rečane, «ki so hoteli in zahtevali priključitev svojega mesta Italiji». Poveličuje »herojsko dobo, ki je dvignila na površino največje vrline italijanstva». Divi se Reki, «ki je komaj pričakala prihodi legionarjev» in vzdihuje, «kako veliki in slavni dnevi so bili». Za legionarje pise, da so bili «najlepši cvet italijanskega patriotizma». In še: topeč se od miline in navdušenja Cleto opisuje, kako je d'Annunzio «v morju cvetja in zastav vkorakal v mesto (na drugem mestu dodaja: zmagoslavno) in utrdil začetek legionarske dobe». Končno imenuje Scarini pesnikove legionarje «cvet italijanskega iredentizma, ki je — pravi — uporno prenesel vso revščino in vtisnil na svojih medaljah: «Od tod ne gremo». Kot krono vsega navaja tudi božične dneve 1920. jela. Pet po številu. In tako ča-

Poglejmo, kako so se dogodki dejansko razvijali. Takoj po zlomu Avstrije v oktobru 1918 so prišle na Reko hrvatske oblasti in držale mesto s svojo avtoriteto v vzornem redu. In to v dneh, ko je podivjana soldateska — v prvi vrsti Nemci in Madžari — navalila z vseh strani, s front in iz Pulja, ter ogrožala življenje in imovino Rečanov. Sele potem, ko so mesto zasedle italijanske vojaške oblasti, je prišlo do incidentov in večjih neredov, ki so zahtevali do pokolja, ki so ga 1919 izvršili Italijani nad Francozi in Anamiti. Prav ta pobalj je bil zaveznikom poslal, ča so na Reko poslali posebno komisijo z nalogo, da preišči dogodke. Rezultat: Odločeno je bilo, da se nad Reko postavi nadzor angleške policije. Te trupe bi morale priti z oloka Malte.

To je spodbudilo peščico rejških aneksionistov, da bi pokazali kakršen koli znak odpora. V rezervi so imeli že nekakšno reško legijo». Potrebno je bilo še najti človeka, ki bi jih vodil. V poštev so prišli štirje kandidati, med katerimi je najresnejši — Sem Benelli, avtor «Cene čelle Beffe». D'Annunzio je tedaj premišljeval, da vkoraka v Split, ne da ga v Rim, kjer bi se razglasil za imperatorja in tako uresničil svoj davni sen. Medtem pa ga je Nino Host (Venturi), ki se je po svojem lastnem priznanju do 17 leta imel za Hrvata, odvrnil od te namere in ga pridobil za Reko. Po daljšem kolebarju je d'Annunzio pristane na ta načrt. Končno bi mu mogla tudi Reka služiti kot deska, s katere se bo pognal neke dne na Kampidolij in tam odigral vlogo nekakšnega Katiline.

O tem ni ničesar vedel niti Consiglio Nazionale niti njegov predsednik Grošić. Grošić je bil, kot neuspel literat, bolj za Benellija, medtem ko je do d'Annunzia občutil živo antipatijo. Ni ga maral niti kot pesnika niti kot človeka, daleč znanega razvratneža, pogrezajočega v dolgove itd. V Šušmeljevi knjigi «La marcia di Ronchi» (tudi ta Šušmelj je po poreklu slovenske gore list), je poglavje «In cerca di un capo», v katerem je obširno popisan bes starega Grošića, ko je čul, da imajo namen poklicati na Reko d'Annunzia. Zmagali so vendar tako imenovani «muškatirji». Nino Host in tisti, ki so se zbirali okoli njega. In tako je končno vendar prišel na Reko d'Annunzio. Cleto pravi, da je vkorakal v mesto zmagoslavno, toda ne pove, po kateri in kakšni zmagi. Sicer pa zgodovina ne ve za nobeno teh zmag. Ko je pesnik 12. septembra prišel s svojimi spremljevalci do bližine Kastava, ga je tam pričakoval general Pitaluga, komandant redne italijanske vojske na Reki, Kratek, teatralen prizor. Pitaluga je prišel pod Kastav z namenom, da odvrne pesnika in njegove tovariše od nameravane pustolovščine, toda po nekolikih matadorskih besedah, ki jih je izmenjal z matadorjem z Abruzzov, je popustil. Vse se je končalo s stiskom rok in v vročem objemu. Tako se je torej začela «reška avantura», ki jo Cleto imenuje junaška. Nittijeva vojska ne le da ni «osvoboditeljev» ovirala na njihovi poti, v mesto, temveč jih je obdala z vseh strani s hvalevrednim namenom, da bi na pesnikovi lobanji ne izkrivili še tistega edinega lasu, ki mu jo je krasil. In tako je ostalo vse do božica 1920. Italijanska redna vojska je obkrožala d'Annunzia in ga varovala pred Hrvati in Srbi, ki so že tako imeli stroge naredbe, da se drže daleč. Tako tudi zavezniške ladje, ki so tiste dni odplule iz luke, da se vanjo ne vrnejo več.

Pisec članka trdi, ča je Reka komaj čakala prihod legionarjev. Rečani so, kakor je znano, bili razdeljeni na dve skupini: v reško-madžarsko in v avtonomaško. Zanella, vodja avtonomistov, je zbežal malo po prihodu legionarjev v Opatijo. Z njim so šli pomembnejši člani stranke, medtem ko so se mnogi njegovi pristaši zatekli v Bakar, Kraljevico itd. Tako tudi mnogi Rečani-madžaroni.

Klerikalci niso hoteli o d'Annunziu niti slišati, ker je bil, kakor se je tedaj govorilo, ekskomuniciran; pobožne žene so se z zgražanjem odvračale od njega, ker so čule, da se zaradi njegovega nemoralnega pisanja in življenja molijo po rimskih cerkvah čevetdnevnice. Poleg tega mu žene niso mogle odpustiti njegovega surovega odnosa do Eleonore Duse — in vse tako. Proti d'Annunziu so bile tudi delovne množice; mnogi so že v začetku zapustili mesto, medtem ko so drugi tičali v zaporih. Kdo je torej bil za d'Annunzia in njegove legionarje? V prvi vrsti ona peščica avanturistov, ki ga je pripeljala na Reko, ter šolska mladina obeh spolov, vedno pripravljena, da bo prisotna na vseh manifestacijah, kjer je hrum — ali kakor oni pravijo — «dove si fa ghetto».

Meščanstvo — velika večina — je odkrito kazalo svoje nezadovoljstvo do vsiljenih prišlekov. To nerazpoloženje je dobilo močnejši izraz posebno tiste čni, ko je prišlo do vprašanja «modus vivendi», ki ga je italijanska vlada predložila mestu pod pogojem, da bi pesnik in njegovi ljudje odšli z Reke. Rečani so to komaj čakali in na volitvah, ki so bile decembra 1919 so v veliki večini izrekli d'Annunziu nezaupanje. Volilne žare so bile na več mestih razbite in volitve razveljavljene. D'Annunzio in njegovi ljudje so ostali še vedno na Reki, divjali in kradli so, toda obkroženi s sovraštvom, ki je bolj in bolj raslo. To se je pokazalo tudi v aprilu 1920, ko so delavci stavkali. In ta, v krvi učušena stavka, je še bolj poglobila jez, ki je bil med vsiljenci in meščanstvom.

V tem ozračju so se razvijali nadaljnji dogodki. Medtem ko so meščani trpeli lakote in od drugih nesreč, so d'Annunzio in njegovi legionarji tratili čas v orgijah — vse v znamenju kokaina in drugih omamnih sredstev. In vse ob oglušujočem kričanju «Eja, eja, alalà», nekakšnega antičnega klica, ki ga je d'Annunzio prinesel na Reko, kakor je prinesel ricinusovo olje in druge podobne »dlepe« stvari.

O reških legionarjih pravi Cleto Scarini, da so bili «cvet italijanskega patriotizma». Kdo so bili ti legionarji? V veliki večini zločinci, ki so zbežali iz italijanskih zaporov brez sredstev. V svoji bujni domišljiji so sami sebi krojili Reko kot nekakšno Kalifornijo. Kmalu je nastopilo razočaranje in z njim želja za dezertiranje. V začetku so bili to posamezni primeri. V maju 1920 so defetisti pripravili nekakšen prevrat, ki se je izročil v množični eksodus. Na čelu gibanja je bil poveljnik karabinjerjev Vadalà, ki ga je d'Annunzio nekolikokrat razglasil za junaka nad junaki in v katerega je imel neomajno zaupanje. D'Annunzio je ožigosal te «traditore» — izdajalce — z najbolj ognjevitimi pridevki, ki mu jih je mogel nuditi njegov tako priljubljen slovar «Crusca». Toda odpadanje se je nadaljevalo. Bežali so tudi častniki. Mnogi izmed njih, na povratku v Italijo, so zgrinjali ves svoj bes ne le na komandanta-pesnika, temveč tudi na same Rečane. Nekega jesenskega dne je zbežal tudi general Ceccherini, eden izmed glavnih stebrov pohoda. Izginil je tudi drugi steber, major Reina. Izdajstvo za izdajstvom! Altroché «veliki, slavni dnevi» — signor Cleto.

Pesnika je čakal še en udarec: in to od tam, od koder se ga je najmanj nadejal. Admiral Millo, «junak Dardanelov», ki ga je on, d'Annunzio leto prej imenoval za guvernerja Dalmacije, tudi on je prelomil zvestobo in šel med izdajalce. «Tutti traditori» — je besnel pesnik in se dušil v gnevu.

A po Rapallu? Drug za drugim, osemdeset senatorjev mu je dalo svojo roko. Končno tudi sam Mussolini, o katerem se je odkrito govorilo, da je poneveril za Reko zbran denar. A kaj naj bi dejali o dnevu, ko je Giolitti napovedal Reki vojno? Vse hlače v mestu so se tresle, nastal je beg na vse strani. In to, da je junaški narod? A ko je pesnik za božič ostal sam z nekoliko zvestimi in ko so na mesto pačle prve italijanske granate, je dal duška svoji grenkobi z naslednjimi besedami: «Kaj? Za tako bando naj izgubim glavo jaz, Gabriele d'Annunzio?. Čeprav sem neštetokrat izjavil, da ne grem iz tega mesta niti živ niti mrtev, temveč da se bom dal prej zakopati pod njegovimi ruševinami, danes pred tako strahopetnostjo, pred tako podlostjo izjavljam, da sem pripravljen braniti svoje življenje z vsem mogočim orožjem. Con tutte le armi.»

In ubranil ga je...

In tako se je «Sveta Entrada» in vse, kar ji je sledilo prevrglo v navadno sramoto, v groteskno norčijo, v karneval, v cirkuško bufonado.

D'Annunzio je po tem preživel polnih sedemnajst let, toda na Reko se ni nikoli več vrnil. Nikoli!

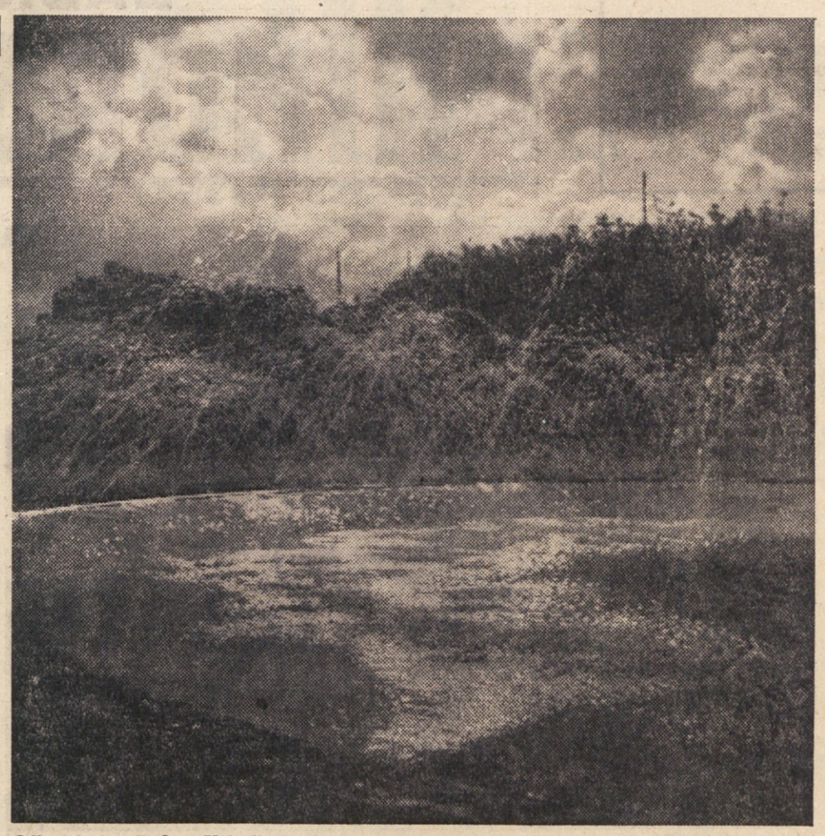

Odkod je ta slika? — V lepih, toplih dneh, (ki so za letos menda zares minili), se je mali bazenček na Ulici Montecchi vsako jutro napolnil s svežo vodo, ki je brizgala v visoko kipečih curkih iz cevi v bazen. Potem so prišli otroci in pričelo se je »kopanje» Sedaj pa bazenček sameva...

Bakteriološke študije v petrolejski industriji

Nedavna odkritja glede vpliva bakterij na petrolej so zelo važna za strokovnjake na področju pridobivanja in predelovanja goriv. Tako zatrjuje ameriški biolog Claude Zobell v svojem poročilu o uspehih deset let študija.

Petrolej je, kot znano, v bistvu derivat nad vse starih rastlin in živali. Ti ostanki so pokopani v morskih usedlinah in so na nje delovale razne bakterije, ki so jih lahko uničile ali pa spremenile v petrolej, kakor so pač bile prilike okolja — razlaga navedeni biolog.

Če se je v petroleju ugotovila prisotnost bakterij, se lahko uredi način pridobivanja petroleja tako, da se s primernim postopkom poveča produktivnost ležišč. Neki petrolejski industriji je na ta način že uspelo povečati produkcijo od 70 na 95%.

Nove znanstvene pridobitve bodo lahko uporabili tudi pri predelovanju stranskih proizvodov petroleja.

* * *

NOVA PROSOJNA PLASTIČNA SNOV

Znanstveniki laboratorija ameriške komisije za atomsko energijo v Brookhavenu so ustvarili nov visoko kakovosten plastičen material s tem, da so bombardirali določeno tekočino s «superžarki X», ki so jih proizvedli z radioaktivnim kobaltom. Novi material je izredno podoben lucitu — ki je mogoče najbolj znana in uporabljena od sedanjih prosojnih umetnih smol —, ima pa še nadaljnje odlične lastnosti.

Lucit uporabljajo, kot znano, za izdelovanje prozornih letalskih oken. Druga zelo podobna snov je «plexiglas» — ki jo tudi izdelujejo v Ameriki —, ki jo uporabljajo v velikem obsegu v avtomobilski industriji, ker je nezdrobljiva.

Brookhavenski laboratorij sicer ni objavil podrobnosti o načinu izdelovanja novega materiala, vendar se zdi, da bodo lahko novi material uporabljali na najrazličnejših področjih.

* * *

Strokovnjaki za raziskave, ki delajo v letalskem zavodu britanskega ministrstva za preskrbo, predvidevajo skorajšen pričetek izdelovanja letal iz plastičnega materiala, pri čemur se bodo proizvajalni stroški zmanjšali za polovico. Razviti so novo konstrukcijsko tehniko za izdelovanje letal iz izredno močnega plastičnega materiala, katerega poljubno oblikujejo. Novo metodo so prikazali na nedavni razstavi SBAC, kjer je bilo razstavljeno letalo s krili v obliki trikotnika. Letalo so nalašč izdelali za preizkušnjo novega plastičnega materiala. Posamezne dele letala, ki so iz plastičnega materiala, je mogoče hitro izdelati in to z razmeroma enostavnim orodjem. Čeprav je zaenkrat cena tega novega plastičnega materiala približno ista kot običajnega materiala, ki ga uporabljajo za gradnjo letal, se bodo gradbeni stroški vendarle znatno znižali.

* * *

PROTI MRAZU ODPOREN UMETNI GUMI

Pri ameriškem uradu za mere in uteži preizkušajo novo vrsto umetnega gumija, ki obdrži svojo prožnost neizpremenjeno tudi pri temperaturah do 50,5 stopinj pod ničlo. Ta gumi bo zlasti koristen pri letalskem prometu v polarnih krajih.

Ameriške letalske sile so dobile prvo mehanično «bombno letalo». Elektronska računska naprava vodi letalo od tal in sproži avtomatično napravo za odmet bombe, pri čemer zadene bomba bolj točno cilj, kot če meri na cilj iz letala človek.

NITI VODE SLOVENCEM V BENEČIJI!

Delegacija vaščanov iz Maline pri videmskem podprefektu - Zapostavljanje slovenskega prebivalstva in favorizacija italijanskega

Malina je vas, pravzaprav naselje, ki se razteza sto in sto metrov po pobočjih hribov občine Ahten, ki zajema nižje predele Furlanske nižine in del hribovja Slovenske Benečije.

Kmetje v Furlanski nižini so večinoma premožni, saj jim dobra zemlja nudi vse — od pšenice do vina — medtem ko so prebivalci Benečije revni: pomagajo si s prodajo dračja in drv, kakšen tisočak jim vrže seno, potem ko so vse poletje kosili travo in jo sušili. Občina je do kosti zadolžena. Zaradi tega, tako pravijo občinski možje in videmski prefekt, ne more ugoditi zahtevam prebivalcev Slovenske Benečije, ki se borijo, da bi iz občinskega proračuna dobili vsaj nekaj denarja za izvedbo najnujnejših javnih del.

Dvaintrideset družin v Malini je brez vode. Dolga leta jo potrpežljivo prenašajo iz oddaljenih vodnjakov in čakajo, da se občinski svet spomni nanje ter odredi, da se do teh hiš napeljejo vodovodne cevi. Čakali so, dokler se niso naveličali in tako je v začetku tega meseca odšla k videmskemu prefektu desetčlanska delegacija, ki jo je najprej sprejel pokrajinski svetnik dr. Rizzoli. V razgovoru je potrdil, da je zahteva prebivalcev po napeljavi vodovoda upravičena, kajti to zahtevajo vsi higienski predpisi ter je dolžna občina poskrbeti, da se dela izvršijo na njene stroške. Po tem razgovoru je tri delegate sprejel podprefekt, ki je sicer priznal potrebo napeljave vodovodnih cevi, vendar je skušal delegate prepričati, da morajo sami poskrbeti za delovno silo, kajti občina je zadolžena in ne bi mogla kriti vseh stroškov.

Delegati so v odgovor prikazali, da je 32 družin za občino napravilo že 1250 delovnih dni pri gradnji ceste do naselja, kar pomeni, da je vsaka družina žrtvovala za to delo 40 delovnih dni, da vzdržujejo cesto sami in da so iz svojih žepov plačali teren, last drugih družin, po katerem je bila speljana nova cesta.

Nobeno naselje ni napravilo toliko za svojo občino! Ko so se delegati iz Maline odpravljali v Videm, so srečali delavce, ki so popravljali cesto, ki vodi v Ahten. Toda ti delavci so bili plačani! Če je občina tako zadolžena, od kod torej denar za popravilo neke ceste, medtem ko se ne more dobiti skorajda niti lire za nujno napeljavo vodovodnih cevi? Pa ne samo to. V Ahtenu so pred nedavnim porabili pol milijona za olepšanje trga, kjer stoji občinska hiša.

Dejstvo je, da občina ne gleda za stroške, kadar gre za potrebe ali kaprice vasi in trgov v nižini, medtem ko stiska in privija prebivalce Slovenske Benečije. S pol milijona, ki so ga porabili za olepšanje trga v Ahtenu bi lahko napeljali vodovod v Malino, posebno še če pomislimo, da imajo pri javnih delih absolutno prednost dela higienskega in zdravstvenega značaja. Delegati so podprefektu tudi povedali vzrok zapostavljanju: v nižinah prebivajo Furlani, torej Italijani, medtem ko so hriboviti predeli naseljeni s Slovenci! Zato torej razlika v nakazovanju fondov enim in drugim.

Podprefekt ni hotel ničesar slišati o zapostavljanju Slovencev v Benečiji in je trdil, da ni nobene razlike v občevanju s Slovenci in Italijani. To je ob odhodu delegacije dokazal s tem, da je vztrajal na svojem stališču, češ da si morajo prebivalci sami napeljati vodovodne cevi, če hočejo imeti vodo pri roki.

Toda Malinčani bodo vztrajali pri svoji zahtevi, da jim občina na svoje stroške zgradi vodovod, posebno še ker je bilo najavljeno, da bo država nakazala nekaj milijard za napeljavo vode v nižinske predele. Če je potrebno, da si iz enega ali drugega vzroka prebivalci vasi sami poskrbijo za delovno silo, tedaj naj to načelo velja za vse in ne samo za zapostavljene Slovence v Benečiji, ki pa prav tako plačujejo davke kot njih italijanski sosedi v Furlaniji.

Podobna zapostavljanja se vršijo v ostalih občinah, ki imajo svoje meje v Furlanski nižini in hriboviti Slovenski Benečiji. Neznosne življenjske razmere in velika brezposelnost sta vzrok, da odhajajo Benečani v vedno večjem številu v Francijo, Belgijo in druge države, kjer si v rudnikih prislužijo zadosten kos kruha. Tisti pa, ki so in bodo ostali doma, ne bodo popustili v borbi proti izžemalcem ter bodo storili vse, da jim oblasti priznajo pravce, ki jim pritičejo.

Pristaniški promet Trsta vzdržujejo tuje ladje

Promet skozi tržaško pristanišče raste iz leta v leto, kar docela potrjujejo podatki Trgovske zbornice. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je narasel za skoro 3 milijone stotov v primerjavi s prvimi sedmimi meseci lani.

Ta ugoden porast pomorskega prometa pa vsebuje malo razveseljivo dejstvo, da v našili vodah piove vedno več ladij pod tujo zastavo. Žal ne upoštevajo statistični podatki Trgovske zbornice niti pristaniškega poveljstva tržaškega bročovja in gà štejejo k italijanskemu, ker pač še vedno nosijo tržaške ladje italijansko zastavo.

Vendar tudi ti tako pomanjkljivi podatki kažejo jasno sliko upadanja prihodov in odhodov ladij z italijansko zastavo in porast ladij s tujimi zastavami.

Pa poglejmo, kaj pravi suha statistika:

Lani v juliju je priplulo 36 ladij pod italijansko zastavo (med nje so vključene tudi tržaške ladje) ali 71.727 netto ton ladjevja. V istem času je priplulo 70 ladij ali 172.711 ton ladjevja.

Letos je priplulo 26 ladij z italijansko zaslavo ali 53.834 netto ton ladjevja in 58 ladij, ki so nosile razne zastave ali 151.434 netto ton.

Res je sicer, da je letos v juniju priplulo nekaj manj tujih ladij kot lani v istem mesecu. Vendar je upad pri ladjah z italijansko zastavo mnogo hujši. Poleg tega so tuje ladje letos pripeljale mnogo več blaga kot lani. To pomeni, da so sedaj bolje naložene in bolj učinkovito izkoriščajo razpoložljivi ladijski prostor. To nam tudi potrjujejo podatki: Lani v juliju so italijanske ladje izkrcale 60.071 ton blaga, ostale pa 117.741 ton. Letos so v istem mesecu italijanske ladje pripeljale 48.052 ton, vse ostale pa 149.603 ton.

Mislimo, da te številke zadostujejo. Pripominjamo, da je v njih upoštevan samo dejanski promet in ne obalna plovba ter promet jadrnic, ki ju tako radodarno vključujejo italijanske uradne statistike in s tem umetno napihujejo dosežene številke.

Vendar ne teži Trsta še najhujše prevzemanje prometa po tujih ladjah. Res je sicer, da tega Trst ni bil vajen. Da že ne govorimo o časih izpred prve svetovne vojne, spomnimo se samo bližnjega predvojnega obdobja, ko so Trst oskrbovale ladje z italijansko zastavo s 86,7 odstotka celokupne netto tonaže in je priplulo v mesto 1938 leta samo 1.038 ladij pod tujimi zastavami in 35.722 pod italijansko.

Kljub naravnost barbarskemu ropanju je Trst takrat le še razpolagal z nekim številom ladij in so takrat vozile iz Trsta še vedno nekatere važnejše pomorske proge.

Že enkrat smo napisali, da je v skupnem številu italijanskih ladij vsebovano tudi tržaško brodovje, kot bi bilo italijansko. Pri današnjem stanju žal tudi ne moremo pričakovati bolj poštene statistike. Ti podatki pa seveda ne dajejo stvarne slike, ki je mnogo, mnogo hujša.

Nič nimamo proti, če oskrbujejo naše mesto s pomorskimi uslugami ladje, ki nosijo tujo zastavo, pa naj bo čigar koli, če že ni naših ladij. Vendar ne pozabimo pri tem, da tudi tujci potem vlečejo dobičke od teh ladij, da tuja pristanišča in tuja industrija oskrbujejo te ladje. Ne pozabimo, da vsa popravila, vse predelave in ves potreben material opravljajo in nabavljajo v svojih pristaniščih. To veljà v isti meri tudi za one italijanske ladje, ki imajo za izhodišča Genovo ali Benetke. Od vsega tujega brodovja ima Trst praktično samo to korist, da čovaža in odvaža blago. Ta korist je brez dvoma velika in se moramo zahvaliti predvsem tujemu brodovju za visoke številke pristaniškega prometa.

Zgoraj natisnjeni podatki pa razkrivajo še en zelo važen pojav. Ni nekam čudno, da se ladje pod italijansko zastavo vedno bolj izogibajo našega pristanišča? Zakaj neki one prepuščajo prevozne zaslužke raznim angleškim in ameriškim družbam? Pa pustimo trenutne zaslužke. Zakaj prepuščajo tako važne donosne pomorske proge, ki jih je lahko izgubiti, a zelo težko pridobiti nazaj?

Če k tem ugotovitvam prištejemo, da Trst že leta ni dobil niti ene večje močerne pomorske enote in da so celo po vojni odpeljali ostanke ladjevja v italijanska pristanišča, nam postane jasna namera odločilnih rimskih krogov, (ne pozabimo — večina mornarice je po Finmare v vladnih rokah), ki hočejo uničiti naše pristanišče.

V tej luči izpade nekam smešno prošnja odbora za obrambo dela v tržaškem pristanišču. On se obrača na Rim za pravico — oziroma tako vsaj trdi.

Zato smo tudi pogodili, ko smo zapisali, da tudi nova akcija odbora za obrambo dela v tržaškem pristanišču ne bo prinesla drugih uspehov, kot nekaj novih obljub in morda, morča kako staro barko.

V Rimu so odbor sicer nad vse veljudno sprejeli (znana je italijanska vljudnost), praktično so pa obljubili — proučiti položaj.

«Uspehi», ki jih bo dosegel odbor, bodo verjetno samo najnovejše fantastične novice o našem dičnem županu, ki skrbi že osem mesecev za okrepitev brodovja, obenem pa vozi naše ladje v Genovo.

Pa je odbor še izdal nadvse lep plakat, ki bo morda še služil pri prihodnjih volitvah kot «dokaz», kako i demokristjani i kominformisti skrbe za osnovne potrebe mesta. S. B.

Motiv iz Slovenske Benečije

Tudi Mussolini (v beli čepici) je prišel na Reko, kjer je legionarjem izročil denar, nabran od časopisa «Popolo d'Italia»

HEROJ MIRKO BRAČIČ - OTROK IZ TRSTA

«Narodni heroj Mirko Bračič se vrača domov...» Že drugič sem se zdrznila ob njegovem imenu in ob spominih, ki so neslišno pristopili iz neke daljne daljave. Prvič se je zgodilo v Gorenji Tribuši. Kdo izmed primorskih partizanov ne pozna te raztresene vasice, stisnjene med pobočja vojskarskih in trnovskih strmin. Na dnu grape žubori mimo vasi Tribušica. Vsa razigrana in šumeča se peni preko skal in dela ta odmaknjeni, v šestmesečno zimo vklenjeni svet primorske zemlje tako čudovito lep.

Cerkev, župnišče, šola, gostilna, to je jedro vasi, in ker je bila gostilna najprostornejša hiša v vsej okolici, se je naša številna partizanska družina kar pri njej ustavila. Dobila je zavetje za tri tečne, več itak ni prosila. V partizanih ni bilo dobro ostati dolgo na enem mestu. V kratkih presledkih odmora so se edinice menjavale. Neprestano slovo in priprava za sprejem novih gostov. Čeprav je prihajal z njimi v hišo strah: kaj bo, če pridejo Nemci, so bili vendar dnevi brez partizanov tako strašno pusti in prazni. Življenje je odhajalo z njimi in se z njimi vračalo nazaj. In ljudje v naših hribih so bili taki, kot bi se bili šele v tisti dobi prav odžejali. Pili so partizansko pesem in ples v dolgih strastnih požirkih. Še rezget strojnice so pili s slastjo. Bil jim je opojna pijača maščevanja za biriče, ki so prihajali k njim v zelenih suknjah in molili njih snovanje.

Še tisti dan po prihodu smo pripravili kulturni večer. Brez brzojavnih žic je šel od kmetije do kmetije glas, da je prišla v vas nova skupina partizanov. Sami mladi ljudje iz brigad in bataljonov in iz krajev, kjer se je partizanstvo prebijalo po tajnih, sovražniku skritih strugah. Tako se je zbrala zvečer vsa vas. Gostilniška soba se je na mah spremenila v najlepšo dvorano, dostojno za sprejem Prešerna, Gregorčiča, Župančiča, zakaj tudi oni so prišli s svojo toplo in kleno besedo.

Mi smo takemu večeru rekli miting. Tako je bila tedaj navada, ko je bil kulturni spored združen s kratkim političnim nagovorom. Urejeval je zavest zmage in ljudje so ga hoteli imeti. Ko se v temni noči prične svetlikati jutro, je misel na sonce najbližja. Noč pa je bila trpljenje, ne eno, polnih petindvajset let in sonce je bila rešitev. Lepo je bilo slišati o njej. Še in še, dan za dnem bi poslušali.

Potem je Irma pela in njen glas je bil mehak in topel, tako kot je bila ona vsa drobna in voljna. Črnolasa čeklica iz Cerknega, za katero so si starši od ust odtrgali, da so jo poslali na učiteljišče. Tam ni smela spregovoriti slovensko, tu je lahko pela slovensko pesem. Temne oči so ji žarele kot dva razbeljena oglja od nedopovedljive sreče, ki je od njene pesmi prihajala na vse. Da, takole bi jo poslušali do jutra.

Starim očancem in mamicam se ni nikamor mudilo domov, le našo partizansko edinico je čakalo naslednji dan trdo delo. Njeni mitingi se zato nikoli niso smeli predolgo zavleči. Resna beseda o partizanskih dolžnostih je na mah izmodrila tudi najbolj vročekrvno mladino. Samo spomin na miting je še živel, vse do drugega mitinga, ki je moral biti prav tako lep, če ne še lepši.

Nekaj dni za tem, ko smo bili po obedu vsi razigrani od tega spomina, je udarila vest: komandant Mirko Bračič je padel. Lica so se zresnila na mah. Nekaj přesunljivo težkega je leglo nanje. Bil je komandant Alpske cone, ki je pred ustanovitvijo IX. korpusa družila vse primorske vojaške edinice. Znova bi se moral vrniti na Primorsko.

«Prav kar bi se moral vrniti», tako so pripovečovali njegovi vojni tovariši in pričeli razpletati dogodivščine iz njegovih vojnih junaštev. Strmé sem jih poslušala, se trudila biti zaljiva, toda če bi mi kdo rekel, naj ponovim eno samo stvar, bi je ne znala. Imela sem pred očmi le tistega dveletnega Mirka, ki je tekal okoli mize v naši kuhinji v Ulici Udine in si pel: «La, la, lenta, la la la lenta». Moja teta je namreč v okrušenem, pološčenem železnem loncu na štedilniku kuhala polento. Mali Mirko pa je bil lačen. S prepevanjem in tekanjem si je krajšal čas. Zlati kodrčki njegovih dolgih las so mu vihrali na vse strani.

Hudi časi so bili takrat v Trstu. Pri Bračičevih, ki so bili naši sosedje, so bili trije otroci, pri nas sem bila jaz sama. Moja teta je zato lahko pritrgala košček polente za malega Mirka. Rada je napravila to, tem raje, ker je bil tako ljubek otrok in si umel takoj pridobiti ljubezen vse svoje okolice. Če bi se dalo, bi ga kar ugrabila njegovi mami. In njegova mama ji ga je puščala, ko pa reva ni imela kam po živež. V Temenici na Krasu, kjer je sama bila doma, je vojna vzela vse.

Ko sem se drugič zdrznila ob Mirkovem imenu in brala: Narodni heroj Mirko Bračič se vrača domov, sem zagledala pred seboj dolge, izseljeniške vlake. Stali so na tiru ob obrežju in čakali na slovenske družine, da naložijo v vagone svoje borno imetje. Koliko je bilo teh vlakov in teh vagonov, ne vem več. Vem le, da jih je bilo mnogo in da jih v mislih nikoli ne bom mogla prešteti. Pa bi jih rada, ne za šalo, temveč zares. Tudi v njihovem številu je dokaz, kako je ta zemlja naša in kako smo bili ogoljufani zanjo. Mirko je to vedel, zato jo je ljubil ne le z bolnim hrepenenjem, temveč s trdo, skrčeno pestjo, ki ji je hotela priboriti svobočo. V njegovo dušo se je poglobil spomin na vlake in vagone na tiru ob obrežju. Dva meseca sem jih hodila z njim in njegovim starejšim bratom ogledovat. Toliko časa so Bračičevi čakali, da jih vlak popelje v Jugoslavijo, ker se oče ni mogel odločiti za premestitev v Italijo, kakor je zahtevala od državnih uslužbencev nova država.

Ali ni bil že ta spomin dovolj, da je naravnal cilje in pota poznejšega partizanskega komandanta Mirka? Ni ga hrepenenja tako globokega, kot je hrepenenje po domu in ni je ljubezni tako silne kot je ljubezen do ranjene domovine. Noč in dan gloda, brez prestanka. Mirko je bil samo eden izmed mnogih, ki so jo nosili v srcu. Toda bil je med tistimi, ki so jo najbolje umeli spremeniti v dejanja in to ga dviga nad povprečje, daje njegovi osebnosti in njegovim prizadevanjem nekak legendaren značaj.

Kar sem napisala, je le utrinek in nič več. Morda bo drugim ob njem kot meni, ki bi v tem trenutku rada vedela veliko o heroju Mirku in o njegovem potovanju proti Trstu, proti domu.

MARA SAMSA

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Kljub temu, da je nad našim področjem še vedno val vlažnega zraka, ga počasi razbija hladni zrak, ki prodira preko Alp iz Srednje Evrope. Za danes je predvidevati vetrovno in nestalno vreme.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.35: Slovenske narodne; 19.00: Instrumentalna glasba. — **Slovenija:** 12.40: Zabavna glasba; 23.00: Jugoslovanska orkestralna glasba. — Trst II.: 17.30: Plesna glasba; 22.46: Chopinov večer. — Trst I.: 12.00: Melodije in romance; 23.20: Plesna glasba.

Izjave Jiri Loma

«Sovjetska zveza in njeni sateliti smatrajo ČSR za molzno kravo» — Pod določenimi pogoji bi Praga izpustila Oatisa.

FRANKFURT, 27. — «Celotna Češkoslovaška ni nič drugega več, kot ogromno koncentracijsko taborišče» je izjavil na tiskovni konferenci Jiri Lom visoki funkcionar ministrstva za zunanjo trgovino ČSR, ki je pred dnevi ubežal v Zahodno Nemčijo s svojo družino.

Lom je zatrdil, da je gospodarski položaj v ČSR katastrofalen. «Sovjetska zveza in njeni sateliti — je dejal — smatrajo Češkoslovaško za molzno kravo».

Bivši češki visoki funkcionar je prepričan, da bi bile oblasti v Pragi pripravljene izpustiti ameriškega novinarja Oatisa, ki so ga pred kratkim obsodili na 10 let zapora zaradi vohunstva, če bi ZDA dale nekaj koncesij. Med drugim, če bi n. pr. znova dovolile letalski promet z zvezno republiko. Ta prepoved predstavlja za ČSR hudo gospodarsko izgubo.

«Puščavske ladje» vozijo vozove v Pakistanu. Policaj v Karačiju začudeno opazuje neobičajno sliko. S kamelami so prišli v pakistansko prestolnico begunci iz indijske meje, ki so zapustili svoje domove zaradi napetosti med Indijo in Pakistanom

Adenauerjevih 10 protipogojev na zahteve po volitvah na obeh področjih

Predstavniki Vzhodne Nemčije niso zadovoljni, ker je Adenauer zahteval jamstva in nadzorstvo mednarodne nevtralne komisije

BONN, 27. — Danes so torej znani Adenauerjevi protipredlogi na zadnje vzhodnonemške zahteve po splošnih «svobodnih in demokratičnih» volitvah na celotnem nemškem ozemlju. Adenauer je ob soglasju opozicije (razen kominformistov) postavil 10 točk, katere morda ne bi bilo težko izpolniti za ljudi, ki pod sovjetskim nadzorstvom «odločajo» na ozemlju vzhodno od Berlina, zlasti, če so s svojimi predlogi mislili resno. Toda že prvi odmevi na njegove protipredloge kažejo, da so za sedaj v Vzhodni Nemčiji v precejšnji zadregi.

Adenauer je javil, da je namen njegove vlade brez odlašanja zahtevati, da bi nevtralna mednarodna komisija pod nadzorstvom OZN. izvršila preiskavo v zvezni republiki in določila, v kakšni meri je mogoče v današnjem okolju organizirati svobodne volitve. «Naloga sovjetskih oblasti je, da napravijo isto», kar se tiče vzhodnega področja. Omenil je, da so življenjski pogoji v Vzhodni Nemčiji še daleč, da bi bili svobodni; ko je «desettisoče nedolžnih v zaporih in koncentracijskih taboriščih». Samo ko bo mogoče ljudstvu svobodno izreči svojo voljo, bodo mogoče resnično svobodne volitve.

Potem pa je omenil, da je glavni cilj politike zvezne vlade. doseči enotno Nemčijo je kancler podčrtal, da bi to enotnost mogla roditi odločitev nemškega ljudstva. Vendar ta odločitev ne bi smela imeti omejitev. Omenil je, da ves svet ve, kakšne cilje imajo na Vzhodu ko govore o pogajanjih. Hočejo vsiliti diktat ali pa v neskončnost vleči z razgovori. Njegova vlada predlaga, da bi bile splošne volitve po vsej Nemčiji izvedene na naslednji način:

1. Jamstvo za svobodno politično delo, kot priprava za organizacijo volitev, ki bodo organizirane z enakimi pogoji na celotnem nemškem ozemlju in vsaka stranka bo predložila enotno listo kandidatov za vso Nemčijo; 2. Najmanj tri mesece pred volitvami morajo biti odstranjene vse omejitve prometa potnikov med okupacijskimi področji; 3. Vsak kandidat mora uživati popolno svobodo; ne sme biti aretiran niti ustavljen niti prijavljen sodišču niti odstavljen z dela ali pa oviran pri svojem gibanju. Dobiti mora dopust za izvajanje svoje volilne kampanje. 4. Pred, med in po volitvah ne sme biti nihče aretiran, ustavljen, prijavljen sodišču ali pa odpuščen z dela zaradi svojega političnega mišljenja; 5. Vsi politični sestanki vseh strank morajo biti odobreni in kjer bo potrebno, tudi zaščiteni po oblasteh; 6. Razširjenje časopisov, revij in tiskovin nemškega izvora ne sme biti ovirano. Prav tako ne sme biti ovirano tudi poslušanje radijskih oddaj; 7. Zajamčeno mora biti tajno glasovanje. Volilnice in kuverte morajo biti enake za vse volivce in na njih ne sme biti nobenega znaka, po katerem bi bilo mogoče ugotoviti volivca. Ta bo moral imeti na razpolago posebno kabino. Volivec bo položil volilnico v kuverto in jo bo sam položil v skrinjico ob prisotnosti komisarjev volilnega okrožja. Če se ne bi držali teh predpisov bodo volitve razveljavljene v celotnem okrožju; 8. Štetje glasov bo javno v volilnem uradu, sestavljenem iz predstavnikov strank; 9. Volilna kampanja in štetje glasov bo pod mednarodnim nadzorstvom. Na celotnem nemškem ozemlju bodo ščitili svobodne volitve mednarodni organi, katerih navodila morajo spoštovati nemške oblasti; 10. Mednarodni kontrolni organi bodo jamčili pravice in svobodo ljudstva. Vsak Nemec bo imel pravico pritožiti se tem organom.

Adenauer je pri tem javil, da bodo te predloge sporočili OZN, okupacijskim silam in oblastem sovjetskega področja, če jih bo parlament odobril. Njegova vlada je predlagala, da bi organi za mednarodno nadzorstvo tvorili predstavniki nevtralnih sil.

Potem ko so odobrili teh 10 točk, so odobrili tudi socialdemokratično resolucijo, ki priporoča, da bi pred volitvami na celotnem nemškem ozemlju organizirali volitve na štirih področjih Berlina. Tudi druga odobrena resolucija socialdemokratov, pa priporoča okupacijskim silam, naj dajo v najkrajšem času možnost Nemcem, da bodo pod mednarodnim nadzorstvom in ob svobodnih in tajnih volitvah izvolili vsonemško ustavodajno skupščino. Še prej pa je bil odbit kominformistični predlog, da bi sprejeli predlog Vzhodne Nemčije in začeli z razgovori za združenje države.

Odmevi na teh deset Adenauerjevih točk so bili hitri. Agencija ADN, ki je pod sovjetskim nadzorstvom se pritožuje, da so socialdemokrati podprli Adenauerja in da je ta enotnost med obema strankama «odbila predlog za pogajanja med Nemci za dosego enotne Nemčije». Edina stranka ki je branila interese nemškega ljudstva je bila komunistična stranka, katere predsednik Max Reimann je bil glasnik milijonov Nemcev ki ljubijo mir.

Vodja tiskovne službe Vzhodne Nemčije, Albert Norden pa je ponudbe Bundestaga označil za *«nezadostne»* in zatrdil, da to ne bo zaustavilo kampanje, katere namen je združiti vse Nemce okrog ene mize, da bi razpravljali o vprašanjih enotnosti države. Ponovil je, da je Adenauer odbil njihov predlog.

Nordenu je takoj odgovoril predsednik spodnje zbornice Zahodne Nemčije Herman Ehlen. Dejal je, da Norden ni razumel izjave parlamenta, ker je parlament pozitivno odgovoril na Grotewohlov predlog. Nordenov odgovor kaže željo po dolgih pogajanjih «kar hočemo preprečiti za vsako ceno». *Če Nemci vzhodnega dela hočejo resnično volitve, tedaj morajo te predloge sprejeti.*

Tudi predsednik komisije za nemške zadeve Bundestaga, socialdemokrat Herbert Wehnr, je dejal, da Nordenova izjava predstavlja *«korak naprej». «Mi bomo kmalu videli, če je bila ponudba Vzhodne Nemčije samo propagandistična, ali če oni resnično želijo volitve. Mi vemo, kaj hoče Kremelj».*

V ameriških krogih so zvečer izjavili, da bodo dali Adenauerju polno podporo glede njegovega načrta za volitve v Nemčiji, kot prvi korak za dosego enotne Nemčije. Kljub temu, da ZSSR najbrž ne bo pristala na kanclerjeve predloge, jih pozdravljajo. Mnenja so, da je treba napraviti vse, da bi razkrinkali tisto, kar v Washingtonu smatrajo kot cinični sovjetski propagandni manever.

Kot poročajo iz Londona, bo britanska vlada skrbno proučila predloge dr. Adenauerja za zedinjenje Nemčije.

Adenauerjeve predloge so predstavniki visoke komisije v Nemčiji pozdravili, kot resen prispevek za rešitev vprašanja. Podčrtali so tudi da ta odločitev ne bo vplivala na pogajanja med visokimi komisarji in Zahodno Nemčijo, ki se bo nadaljevalo v ponedeljek na sedežu angleškega visokega komisarja.

ADENAUERJEV INTERVJU

BONN, 27. — Kancler Adenauer je dal dopisniku agencije AFP intervju, v katerem je odgovoril na naslednja vprašanja:

Vprašanje: Ali bi bilo potrebno za zvezno republiko doseči nemško enotnost, če bi bila podrejena nevtralizaciji in demilitarizaciji? Nevtralna in razorožena Nemčija, vendar pa suverena, bi predstavljala nevarnost za mir in svobodo držav Zahodne Evrope?

Odgovor: Nevtralizacija in demilitarizacija Nemčije bi dovolila ZSSR brez odkritega konflikta doseči svoj cilj in sicer podvreči vso Nemčijo svojemu vplivnemu področju ter s tem odpreti tudi komunističnim strankam v Franciji in Italiji pot na oblast. Takojšnji rezultat nevtralizacije in demilitarizacije Nemčije bi bil, da bi se ruska vojaška meja prenesla do Rena. Nevtralna in razorožena Nemčija ne bi sama zase predstavljala nevarnosti za mir, vendar bi predstavljala grožnjo za svobodo zahodnih držav.

Vprašanje: Novi predlog Grotewohla so na splošno razlagali kot pritisk na zvezno vlado in odgovor na politiko zaveznikov v Nemčiji. V primeru, da bi sprejeli pogoje vlade in parlamenta v Bonnu, bi ta predlog vplival na politiko zvezne vlade glede zahodnih sil?

Odgovor: Ne izvesti svobodnih volitev in vzpostaviti nemško enotnost ne smeta biti nasprotni dejanji, temveč v harmoniji s politiko evropske skupnosti.

Vprašanje: Smatrate za možen in priporočljiv sporazum med štirimi silami glede nemškega vprašanja? Tak sporazum bi moral imeti prednost pred nemško združitvijo ali bi bilo potrebno, da prej obe nemški vladi dosežeta sporazum?

Odgovor: Razdelitev Nemčije ni posledica notranjega nesporazuma temveč spora med ZSSR in zahodnimi silami. Zato bi se morala pričeti obnova enotnosti s sporazumom med štirimi silami. Prepričan sem, da je tak sporazum mogoč s političnimi in diplomatskimi pogajanji, če bo Zahod uspel odpraviti veliko nesorazmerje med silami, kar je dejansko posledica razvoja položaja, ki grozi.

Vprašanje: V primeru, da bi mogli postaviti vlado za vso Nemčijo, bi ostale v veljavi obveze, ki so, ali ki jih je treba še podpisati s strani zvezne vlade, predvsem kar se tiče skupnega «poola» za jeklo in premog in ustanovitev evropske vojske?

Odgovor: Enotna Nemčija bi brez dvoma sledila pot evropske enotnosti.

Vprašanje: Ali mislite, da bi bilo mogoče uresničiti Schumanov načrt in načrt za evropsko vojsko kljub opoziciji nemških socialistov? Kako razlagate to nasprotovanje?

Odgovor: Če nam bodo zavezniki ponudili sodelovanje z enakimi pravicami, bo po mojem mnenju Bundestag sprejel predlog za nemški doprinos za očuvanje miru in zahodne obrambe. Opozicija socialne demokracije po mojem mnenju nima razlage.

Vprašanje: Kakšno je stališče zveze bivših nemških borcev?

Odgovor: Zveze nemških borcev so se postavile na stran demokratičnega reda. Ne dvomim, da bodo v primeru potrebe branile demokratične svoboščine. Prepričan sem, da so zveze borcev branik proti desnemu ali levemu «radikalizmu» in kot posledica tega bodo podprle sodelovanje z zahodnimi silami. Potrebno pa je, po mojem mnenju, da druge države dokažejo pravičnost napram nemškemu vojaku.

Tifus v Italiji

Za sedaj še ni bilo smrtnih primerov — Iz Verone so poslali zdravniško pomoč.

VERONA, 27. — Na področju Caprina so ugotovili približno 90 primerov tifusa. Ni bilo še smrtnih primerov, vendar je 10 oseb v zelo resnem položaju. Prve primere so ugotovili pred dvema tednoma v Passonu, Braghi in Vilmezzanu. Bolezen se je nato hitro razširila proti središču občine. Da bi omejili bolezen so podvzeli energične ukrepe. Zaprli so vodnjake. Poslali so tudi zdravniško pomoč iz Verone. Provincijskega zdravnika, dr. De Marca so poklicali z dopusta.

* * *

WAUPACA (Wisconsin), 27. — Zelo močan ciklon je včeraj uničeval v državi Wisconsin. Povzročil je 7 smrtnih žrtev in veljkansko škodo predvsem v okolici Waupaca in Colombia.

Podražitev časopisov v Avstriji

DUNAJ, 27. — Javili so, da bodo s 1. oktobrom povečali ceno časopisom. Za informacijske liste se bo cena dvignila od 70 do 90 grošev za izvod, medtem ko bodo stali organi strank 70 grošev. Prej so stali 50 grošev.

Proces v Bologni

BOLOGNA, 27. — V procesu proti bivšemu majorju SS Rederju so danes priče znova opisovale strašne dogodke ob pokoljih, ki so jih delali njegovi oddelki v septembru 1944.

Ob koncu so pričeli brati izpovedi prič iz Marzabotta. Obramba je zahtevala, da bi prenehali z branjem, ker «se pač ve, da so bili dogodki resnični». Javni tožilec se je temu uprl rekoč, da «vsaka stran samo potrjuje grozodejstva obtoženca». Obramba je nato zahteval naj zaslišijo pričo Bruno Musolessi ki je napisala članek pod naslovom «Stella rossa», Alda Cucchija in Antonija Meluschija ravnatelja lista «Indicatore partigiano», da bi potrdili, kar je bilo pisano v številnih člankih o pokolju v Marzabottu. Tožilec se je temu uprl. Predsednik sodišča pa je pred zaključkom današnje razprave dejal, da se bo o tem odločil jutri.

Nesreča avtocisterne

MILANO, 27. — Huda nesreča se je zgodila danes pozno popoldne v Cassano d'Adda na mostu, čez istoimensko reko. Neka avtocisterna s prikolico, ki je privozila na most, se je iz neznanih vzrokov močno nagnila. Vozač, ki je napravil oster zavoj, je izgubil nadzorstvo nad krmilom. Vozilo je zavozilo v ograjo, ob kateri so bil naslonjeni trije otroci in neka ženska z otrokom. Avtocisterna je podrla nekaj metrov ograje in se prekucnila ter se vnela, ko je nafta prišla v stik z vodo. Pri tem so padli v reko tudi omenjeni trije otroci in izginili pod vodo.

Začeli so iskati njihova trupla, ki so jih kasneje našli. Trupla so bila zoglenela. Ženske z otrokom v naročju še niso dobili. Na kraju so gasilci. Z močnimi reflektorji nadaljujejo z iskanjem.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Filipinski g... ci» T. Power, M. Presle.

Excelsior. 16.00: «Nancy ... Rio» G. Powell, A. Sothern.

Fenice. 16.30: «Ana Karenina» Greta Garbo, Fr. March.

Arcobaleno. 16.00: «Okinawa» R. Widmark, W. Palance.

Astra Rojan. 17.00: «Velika ... da» R. Cameron, F. Tucker.

Alabarda. 15.00: «Lepotice na ... lesih» S. Pampanini, Della Scala

Armonia. 15.30: «Brda se pre... kajo» R. Scott, E. Raines.

Azzurro. 16.00: «Mali pl...» U. Ferrari, E. Sannangelo.

Belvedere. 15.00 «Ivana d'A...» Ingrid Bergmann.

Garibaldi. 15.00: «Zarota v San Franciscu» G. Lougan, A. Fergans.

Ideale. 16.00: «V nebeškem kra... ljestvu», S. Reggiani.

Impero. 15.00: «Jaz sem Capitan» K.

Italia. 16.00: «Adamovo rebro» K. Hepburn, S. Tracy.

Kino ob morju. 15.30: «Sovražstvo» D. Dick, F. Lovejoy.

Marconi. 16.00: «Maršalova mi... ljenka» L. Parkes, M. Chapman.

Massimo. 15.00: «Pepelka» W. Disney.

Moderno. 14.00: «El Paso» Payne, G. Russell.

Novo Cine. 16.00: «Tri dni slave» E. Flynn, J. Sullivan.

Odeon. 16.00: «Ni večje strasti» L. Parks, B. Hale.

Radio. 16.00: «Pesek» M. Stevens, C. Gray.

Viale. 16.00: «Pravica do ubija... nja», H. Bogart

Savona. 15.30: «Cynthia» E. Taylor, G. Murphy.

Vittoria. 16.00: «Žena dneva» T. Power, L. Darnell.

Vittorio Veneto. 16.00: «Zajgra... te» C. Gable, A. Smith.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

PETEK 28.9.1051

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30 in 23.05 — 6.45 Jutranja glasba in radijski koledar do 7.30. 13.45 Plesna glasba. 14.00 Iz dela Leoša Janačke. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Slovenske narodne poje ženski duet do 15.00. 18.00 Haendl: Concerto grosso. 18.15 Radijski vedež: Ali atomske bombe motijo vreme. 18.30 Glasba za harmoniko. 19.00 Instrumentalna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Pesmi borbe in dela. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15 Pisan spored. 12.00 Orkestralne skladbe Antonina Dvoraka. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Slovenska narodna, vokalna in instrumentalne glasba. 14.30 Glasbene slike. 15.10-15.30 Zabavna glasba. 18.00 Na harmoniko igra Avgust Stanko. 18.30 Koncert orkestra Radia Ljubljana. 19.15 Želeli ste - poslušajte! 20.15 Skladbe jugoslovanskih skladateljev. 21.00 «Svet v satiri in humorju». 21.20 Komorna ura francoskih skladateljev. 22.30 Vedra solistična glasba. 23.00 Jugoslovanska orkestralna glasba: Slavko Osterc, Krešimir Baranović, Anton Lajovic, Marijan Lipovšek.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba do 8.30. 11.30 Za vsakega nekaj. 12.00 Sodobna Anglija. 12.10 Wagner: Legenda reke Hudson. 12.40 Dva Straussova valčka. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Musorgski: Slike z razstave. 18.45 Glasba iz revij. 19.15 Mendelssohn: Koncert za klavir in orkester v g-molu. 19.35 Komorna glasba. 20.00 Koncert violinista Stefana Nedelčeva. 20.30 Tržaška Glasbena medigra. 20.45 Vesti; kulturni razgledi. 21.00 Mojstri besede. Lahka glasba. 22.00 Berlioz: Fantastična simfonija. 22.46 Chopinov večer. 23.00 Večerni ples. Polnočna glasba do 24.00.

TRST I.

11.30 Lahka glasba. 12.00 Melodije in romance. 13.25 Sem ter tja po svetu. 14.10 Simfonični ... si. 14.10 Lahka glasba. 18.30 Plesna ... Londonske melodije. ... glasba. 19.15 Orkestra Barlow Cavallero in Howard. 23.20 Ples... 21.00 Godalni koncert. ... na glasba.

ŠPORTNI DNEVNIK

CENTRALNA TOČKA DANAŠNJEGA LAHKOATLETSKEGA MITINGA

Ottenheimer ali El Mabrouk?

Na tekmovanju nastopi pariški Racing - Pričakujejo dobre rezultate - Ogromno zanimanje občinstva

Danes bo v Beogradu velik mednarodni lahkoatletski miting. Nastopila bo ekipa Racinga iz Pariza, ki bo vrnila na ta način Partizanov obisk v Parizu, tekel bo odlični švedski tekač na 1500 metrov - Eriksson.

Kljub mnogim zanimivostim, ki jih občinstvo upravičeno z nestrpnostjo pričakuje je vse skupaj le neznatne važnosti proti teku na 1500 metrov, dvoboju med obema olimpijskima kandidatoma francoskim mulatom El Mabroukom ter Jugoslovanom Ottenheimerjem. Med njiju bi se vrinil lahko še Eriksson, čigar zmožnosti in že doseženi rezultati kažejo v njem tekača, zmožnega okoli 3:47.0.

Trenutni asi na 1500 metrov so: Landquist (3:44.6), Aberg (3:55.5), Ottenheimer (3:47.0), El Mabrouk (3:48.4), Bannister (z istim časom kot Francoz) in Reiff (3:49.0) ter Slijkhuis. To so v glavnem tudi favoriti za olimpiado v Helsinkih. Rezultati letošnjih direktnih srečanj med njimi: Ottenheimer je premagal v Beogradu Bannisterja, v Goeteborgu izgubil za dve desetinki proti Landquistu, vendar le po izenačeni borbi do konca. Landquist je nedavno v Parizu bil za El Mabroukom. Tako je razmerje pred petkovo bitko.

Trener Kumar je optimist, pravi, da verjame v Ottenheimerjevo zmago. El Mabrouk pa medtem trenira na beograjskem stadionu. Ni odpotoval s svojimi tovariši v Skoplje. Hoče biti spočit in poznati bojišče. Francoz je zelo hiter in močan, kot je dejal Landquist po porazu: «Pripada najvišjemu razredu, vendar ni nepremagljiv. Mene je porazil, ne ker je bil hitrejši, ampak le zato, ker je bil močnejši. Dokler misem bil utrujen, sem ga zlahka sledil v stopu».

Še kratko zgodovino teka na 1500 metrov, ki je po pravici štet za najzanimivejšo disciplino lahke atletike. Razlog je enostaven: teki so vedno vzbujali večje zanimanje od skokov in metov. 100 metrov in sploh sprinti trajajo premalo časa, proge od 5000 metrov naprej so le redko zanimive, ker je tam potrebna pametna razdelitev sil, ne pa spuščanje v osebne dvoboje. Ostane nam tako samo 1500 metrov; tu je od začetka do konca potrebna velika brzina, borba pa je zadosti dolga, da se občinstvo do sitega nauživa. Prvi svetovni rekord so zabeležili leta 1895: 3:59,0. Vreden vsega spoštovanja. Po prvi svetovni vojni Nurmijeva era. Dolgo časa je kazalo, da njegovega svetovnega rekorda (3:52,6) ki ga je postavil na olimpiadi v Parizu leta 1924. ne bo mogoče prekositi.

Se enkrat so mislili, da se rekorda ne bo moglo več popraviti: Lovelock je v najlepši točki berlinske olimpiade postavil nov svetovni rekord z 3:47.8.

Pojavil pa se je ob začetku petega desetletja. Šved Haegg. Bil je fenomen in je za svetovni šport velika škoda, da ga je švedska lahkoatletska federacija proglasila za profesionalca zaradi malenkostnih prekrškov malo pred olimpiado v Londonu. Imel je idealno telo tekača, dolge noge, lahek trup. Rušil je rekorde kot za šalo. Vedno bosta ostala v spominu njegova časa na 1500 metrov 3:43.0 ter na 5000 metrov: 13:58,2.

Včasih številke ne povedo mnogo, vendar tudi nešportnik, ne vem zakaj, pozna navadno ime Owensa in ve celo, da je črnec tekel sto metrov v 10:2. Povprečen zemljan (brez trebuha) rabi za isto progo 15 do 16 sekund in je na konen zelo utrujen. Zamislite si torej Haegga, ki je naenkrat pretekel petnajst takih poreij v času, ki se kreta od 13,5 do 15,6 sekunde. 13,8, 13,4, 14,5, 15,0, 14,5, 14,8, 14,9, 15,6, 15,1, 15,4, 15,6, 15,4, 15,2, 14,8, 15,0. Skupno: 3:43.0. Pozneje je Šved Strand ob splošnem iznenadenju izenačil Haeggov rekord.

Program današnjega tekmovanja: 400 metrov zapreke, krogla, 100 in 400 metrov, kopje, 1500 m, 4x400 m, 10.000 m.

Prireditelj je z izrednim razumevanjem za razvoj kraljice športov razdelil med beograjske srednješolce deset tisoč brezplačnih vstopnic.

Borotra na stara leta kavalir

PARIZ, 27. — Jean Borotra, trinpetdesetletni francoski teniški igralec, o čigar gesti so včeraj na dolgo pisali vsi francoski listi, je izjavil, da ne misli prenehati s tekmovanjem. Včeraj je namreč prepustil giro brez borbe 15-letnemu Jeanu Grindi. «Hotel sem samo mladeniča opogumiti — je dejal smehljajoč se — nisem še nikoli videl tako mladega in tako dobrega igralca. Priznam tudi, da bi pet setov, ki bi mi bili potrebni proti Jeanu, težko prenašal. V moji mladosti meni ni nihče pomagal na tak način».

Grindi naklonjenost, skoraj prevelika, da bi bila resnična, ni pomagala. V prihodnji partiji je namreč zgubil proti tretjemu francoskemu igralcu Remyu s 6:2, 6:2, 6:0.

BRUSELJ, 27. — Belgijski boksar težke kategorije Karel Sys bi hotel boksati proti evropskemu prvaku Nemcu Ten Hoffu in mu po možnosti odvzeti naslov. Sysov menažer je prosil mednarodno federacijo, naj prizna njegovega varovanca za uradnega kandidata. Sys ima 38 let.

Eagan odstopil namestnik bo „čistil„

NEW YORK, 26. Novi predsednik boksarske komisije za državo New York, Robert K. Christenberry, je obljubil «hitro čistilno akcijo» boksa, če bo ta seveda potrebna.

Ni izključeno, da bomo imeli v teku dveh mesecev temeljite spremembe — je dejal naslednik Eddie Eeagana — in jaz upam, da bo vsakdo ostal moj prijatelj kot je bil do sedaj.

Italija-Jugoslavija 6:4 v waterpolu

RIM, 27. — Danes zvečer se je pričel mednarodni turnir v waterpolu. Italija je premagala precej nepričakovano s 6:4. Holandska pa je brez posebnih težav odpravila Švedsko z 11:1. Jutri se bodo srečanja nadaljevala v Neaplju.

* * *

OSLO, 27. — Norveški olimpijski odbor je podelil filmskemu podjetju «Nork Film» pravico, da skrbi za serijo dokumentarnih filmov z zimske olimpiade. Vendar monopol ne bo preveč strog, tako, da bodo med tekmovanjem lahko snemala tudi druga podjetja, ne bodo pa mogla nastopiti s celim filmom.

Rokoborba Terni - Senta 8-8

Na prvem srečanju jugoslovanske turneje je italijanski težkoatletski klub Terni dosegel v rokoborbi neodločen rezultat 8-8 proti domači Senti. Italijanski prvak Introno je nepričakovano izgubil proti Kerhecu. Gostje bodo med drugim nastopili tudi v Zrenjaninu, Subotici in Novem Sadu.

* * *

PROGRAM NEDELJSKIH TEKEM ZA «KRASKI POKAL»: IV. kolo: Sv. Križ - Zarja, igrišče na Opčinah ob 9. uri; Sesljan - Ilirija, igrišče na Opčinah ob 15. uri; Opčine - Kontovel, igrišče na Opčinah ob 11. uri.

PERESNOLAHKA KATEGORIJA

Saddler ostal prvak

Match nepravilnih udarcev - Občinstvo razočarano

NEW YORK, 27. — Dolgo pričakovani dvoboj za svetovno prvenstvo v peresni kategoriji med nosilcem naslova Saddlerjem in Williem Pepom, prejšnjim dolgoletnim prvakom, je bil veliko razočaranje za mnogoštevilne gledalce na «Polo Groundsu» v New Yorku. Že od samega začetka je bilo število prepovedanih in nekorektnih udarcev na pretek.

Prva runda se je končala s prednostjo Pepa; kazalo je, da bo tudi nadaljeval z ofenzivo, ko ga je v drugi rundi nenaden Saddlerjev udarec spravil za osem sekund na pod. Od četrte runde dalje je bil match podoben rokoborbi, v osmi pa sta nasprotnika podrla na tla celo sodnika. Saddlerjev menažer je v nadaljevanju napadel službenega zdravnika, ker je ta baje pomagal Pepu z nasveti. Končno se je v odmoru med deveto in deseto rundo Pep odločil za predajo; sodnik je proglasil tehnični k.o. Pep je imel nad levim očesom globoko rano; pred pričetkom matcha je tehtal 56,925 kg, njegov nasprotnik pa 56,700 kg.

* * *

VARSAVA, 27. — Nekaj rezultatov s poljskega lahkoatletskega prvenstva v Varšavi: Adamcyck je skočil v daljavo 7,39 metra; Prywer je vrgel kroglo 15,79 metra; dvajsetletni Weinberg je dosegel v troskoku 14,87 metra.

8.

HIROŠIMA

John Hersey

PREVEDEL: VLADIMIR BREZOVNIK

Zjutraj, ko je doktor Fujii spremljal svojega prijatelja na kolodvor, je bilo vreme brez sape. Zdaj pa so iz različnih smeri pihali močni vetrovi. Na mostu je pihal vzhodnik; čedalje več požarov je bilo videti; neznansko hitro so se razširjali. Razbeljeni, z oblaki pepela prenasičeni zrak, je začel takoj nato strahovito pritiskati. Doktor Mahii je bežal — živ človek ni mogel ostati na mostu od reke v stran, po ulici, kjer še ni gorelo. Doktor Fujii pa je šel v vodo pod most; kakih dvanajst ljudi je že bilo tam pred njim. Med njimi tudi njegovi nameščenci, ki so se sami rešili izpod razvalin. Od tu je doktor Fujii videl, kako visi ena njegovih strežnic za noge med tramovjem bolnišnice; druga pa je bila med razvalinami stisnjena okoli prsi. S pomočjo nekaterih drugih, ki so bili pod mostom, je rešil obe. Hipoma se mu je zdelo, da sliši tudi glas svoje nečakinje. Vendar je ni mogel najti in nikdar več je ni videl. Umrle so tudi štiri strežnice in oba njegova pacienta. Doktor Fujii je šel nazaj pod most v vodo; čakal je, da se ogenj poleže.

Doživetje doktorja Fujiija, Kande in Mahiija, ter podobna doživetja vseh drugih zdravnikov ter kirurgov v Hirošimi — ki jim je eksplozija bombe uničila ordinacije in bolnišnice, razmetala instrumente in jih, nekatere več druge manj, telesno onesposobila za delo — nam pojasnjujejo, zakaj je toliko ranjencev ostalo brez zdravniške pomoči in zakaj so umirali ljudje, ki bi se jim bilo moglo rešiti življenje.

Izmed približno sto petdesetih hirošimskih zdravnikov, jih je bomba na mestu ubila petinšestdeset. Ostale je po večini ranila. Od tisoč sedem sto osemdesetih pomožnih sester jih je bilo tisoč šest sto štiriinpetdeset ubitih ali pa tako hudo ranjenih, da niso mogle delati. V bolnišnici Rdečega križa, ki je bila največja v mestu, je delovalo trideset zdravnikov. Po eksploziji pa je bilo le šest zdravnikov sposobnih za delo; izmed dve sto sester samo deset. Doktor Sasaki je bil edini zdravnik bolnišnice Rdečega križa, ki ni bil ranjen. Takoj po nesreči je hitel po obveze in obvezilni material v neko sobo v gornjem nadstropju. Kakor v vseh prostorih, ki jih je videl, ko je drvel skozi bolnišnico, je bilo tudi v tej sobi vse razmetano. S polic je vrglo steklenice, ki so bile napolnjene z zdravili in jih razbilo. Po stenah so lepila različna mazila. Povsod okoli so ležali instrumenti. Zagrabil je nekaj obvez in neko mazilo ter tekel nazaj k predstojniku, da mu zaveže rane. Nato je odšel na hodnik obvezovat bolnike, zdravnike in sestre. Brez naočnikov ni mogel delati. Izposodil si jih je od neke ranjene bolničarke; bili so, dasi so le deloma popravili njegovo kratkovidnost, še vedno boljši kakor nobeni. Te naočnike je potem nosil še več kakor en mesec.

Doktor Sasaki je delal brez načrta. Kdor je bil bliže, je prišel prej na vrsto. Medtem je opazil, da se po hodniku zbira čedalje več ljudi. Med navadnimi praskami in raztrganinami, ki jih je imel skoraj vsakdo v bolnišnici, je našel strahotne opekline. Opazil je tudi, da prihajajo ranjenci z ulice. Toliko jih je bilo, da je začel med njimi izbirati in lažje ranjence izpuščati; odločil se je, da bo samo tistim pomagal, ki so bili v nevarnosti, da izkrvavijo. Več ni mogel storiti. Kmalu je ležalo in čepelo vse polno bolnikov na tleh, po bolniških sobah, po laboratorijih in drugih prostorih, po hodnikih, po stopnicah, v vestibulu, pred glavnim vhodom, na stopnicah pred zgradbo, po dvoriščih bolnišnice, v privozu, pred hišami v bližini, po vseh ulicah vodečih k bolnišnici. Lažje ranjeni so podpirali in vodili hujše prizadete. Cele rodbine ranjenih in pohabljenih so se stiskale skupaj.

Mnogo ljudi je bljuvalo. Neznansko veliko gimnazijk — med njimi tudi tiste, ki so jih poklicali iz šole na delo pri prebijanju obrambnih pasov — je pritavalo v bolnišnico.

V mestu, kjer je živelo dve sto petinštirideset tisoč prebivalcev, je ena sama bomba ubila ali pa obsodila na smrt skoraj sto tisoč ljudi, sto tisoč daljnjih pa je ranila. Najmanj deset tisoč teh ranjencev je šlo iskat pomoč v najboljšo mestno bolnišnico. Za tak naval pa je bila davno premala, saj je imela samo šest sto postelj, ki so vse bile zasedene. Iz dušljive gneče v notranjosti bolnišnice je bilo slišati jokanje in kričanje: «Sensei! doktor!»

Lažje ranjeni so prišli k njemu, vlekli so ga za rokav in ga prosili naj pomaga tistim, ki so huje ranjeni. Doktor Sasaki je — v samih nogavicah, suvan sem in tja — zaradi števila ranjencev in zbegan zaradi tolike množine surovega mesa, zgubil smisel za svoj poklic. Nič več ni delal kot spreten kirurg in sočuten človek; postal je avtomat. Mehanično je brisal — maza' — zavijal — brisal — mazal — zavijal.

Nekateri ranjenci iz mesta pa si niso mogli privoščiti te dvomljive bolniške razkošnosti. Med njimi je bila tudi uradnica Vzhodnoindijske cinkarne. Gospodična Sasaki je ležala skrita in nezavestna pod ogromnim kupom knjig, ometa, lesa in valovite strešne pločevine. Bila je — pozneje je tako mislila — okoli tri ure nezavestna. Ko se je zavedla, je čutila strašno bolečino v levi spodnji okončini. Pod knjigami in podrtinami je vladala tema. Meja med njeno zavestjo in nezavestjo je bila jasna. To mejo je očividno večkrat prekoračila, ker je — kadar se čutila bolečine, potem pa zopet ne. Zdelo se ji je — da so ji pod kolenom bolečine najhujše kljuvale, — da ima okončino nad njo popolnoma odtrgano. Čez nekaj časa je slišala, da hodi nekdo nad njo po kupu podrtin. Nekje v njeni bližini, pod kupom, je slišala slabotne glasove: «Prosim pomagajte! Odkopljite nas!»

Oče Kleinsorge je zavezal — kolikor je znal — krvavečo rano očeta Schifferja. Obvezo je vzel iz zaloge, ki jo je dal doktor Fujii pred nekaj dnevi duhovnikom. Nato je odhitel v misijonsko hišo, kjer je našel jopič svoje vojaške uniforme in stare sive hlače. Oblekel se je in odšel z doma. Neka ženska iz sosednje hiše je pribežala k njemu. Kriče mu je pripovedovala, da je zasulo njenega moža v hiši, ki je vsa v ognju. Oče Kleinsorge naj gre z njo in ga reši.

Oče Kleinsorge je bil zaradi vedno večjih nadlog okoli sebe že precej top in zmeden. Rekel je: «Nimamo mnogo časa!» Povsod okoli so gorele hiše in veter je začel močno pihati. Vprašal je: «Ali natančno veste, kje leži pod podrtinami?»

«Vem, vem,» je odgovorila. «Pojdiva hitro!»

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. - Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.